YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

6 päivänä joulukuuta 2001 *

Asiassa T-43/98,

Emesa Sugar (Free Zone) NV, kotipaikka Oranjestad (Aruba), edustajanaan asianajaja G. van der Wal, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana,

vastaan

Euroopan unionin neuvosto, asiamiehinään J. Huber ja G. Houttuin, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana,

jota tukevat

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään T. Van Rijn, prosessiosoite Luxemburgissa,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

Espanjan kuningaskunta, asiamiehinään M. López-Monís Gallego ja R. Silva de Lapuerta, prosessiosoite Luxemburgissa,

ja

Ranskan tasavalta, asiamiehenään K. Rispal-Bellanger, prosessiosoite Luxemburgissa,

väliintulijoina,

jossa kantaja vaatii ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta kumoamaan merentakaisten maiden ja alueiden assosioinnista Euroopan talousyhteisöön tehdyn neuvoston päätöksen 91/482/ETY välitarkistuksesta 24 päivänä marraskuuta 1997 tehdyn neuvoston päätöksen 97/803/EY (EYVL L 329, s. 50) ja vahingonkorvausta,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J. Azizi sekä tuomarit K. Lenaerts ja M. Jaeger,

kirjaaja: hallintovirkamies J. Plingers,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 15.5.2001 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asiaa koskeva lainsäädäntö

1 EY:n perustamissopimuksen 3 artiklan r alakohdassa (josta on muutettuna tullut EY 3 artiklan 1 kohdan s alakohta) määrätään, että yhteisön toimintaan sisältyy merentakaisten maiden ja alueiden (jäljempänä MMA) assosiaatio "kaupankäynnin lisäämiseksi sekä yhteiset pyrkimykset taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen edistämiseksi".

2 Aruba kuuluu MMA:ihin.

3 Näiden viimeksi mainittujen assosiaatiosta yhteisöön määrätään EY:n perustamissopimuksen neljännessä osassa.

4 EY:n perustamissopimuksen 131 artiklan toisessa ja kolmannessa kohdassa (joista on muutettuina tullut EY 182 artiklan toinen ja kolmas kohta) määrätään seuraavaa:

"Assosioinnin tavoitteena on edistää maiden ja alueiden taloudellista ja sosiaalista kehitystä ja vahvistaa läheiset taloudelliset suhteet niiden ja koko yhteisön välille.

Tämän sopimuksen johdanto-osassa mainittujen periaatteiden mukaisesti assosioinnin tarkoituksena on ensisijaisesti edistää näiden maiden ja alueiden väestön etuja ja vaurautta, jotta ne voivat saavuttaa sen taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen kehityksen, johon ne pyrkivät."

5 EY:n perustamissopimuksen 132 artiklassa (josta on tullut EY 183 artikla) todetaan tiettyjä tavoitteita, joihin kuuluu muun muassa se, että jäsenvaltiot soveltavat "kaupankäynnissään maiden ja alueiden kanssa samaa järjestelmää kuin tämän sopimuksen mukaan keskinäisessä kaupankäynnissään".

6 EY:n perustamissopimuksen 133 artiklan 1 kohdassa (josta on muutettuna tullut EY 184 artiklan 1 kohta) määrätään, että MMA:ista peräisin olevien, jäsenvaltioihin tuotavien tavaroiden tullit poistetaan kokonaan, kuten ne on poistettu jäsenvaltioiden välillä asteittain tässä sopimuksessa määrätyn mukaisesti.

7 EY:n perustamissopimuksen 136 artiklassa (josta on muutettuna tullut EY 187 artikla) määrätään seuraavaa:

"Tämän sopimuksen voimaantuloa seuraavan ensimmäisen viiden vuoden jakson osalta maiden ja alueiden sekä yhteisön välistä assosiointia koskevat säännöt ja menettely vahvistetaan tähän sopimukseen liitetyssä soveltamissopimuksessa.

Ennen edellisessä kohdassa tarkoitetun sopimuksen voimassaoloajan päättymistä neuvosto antaa saatujen kokemusten ja tämän sopimuksen periaatteiden pohjalta yksimielisesti uutta jaksoa koskevat säännökset."

8 Perustamissopimuksen 136 artiklan toisen kohdan nojalla neuvosto teki 25.2.1964 päätöksen 64/349/ETY MMA:iden assosioinnista Euroopan talousyhteisöön (EYVL 1964, 93, s. 1472). Päätöksellä korvattiin MMA:iden assosiointia koskeva, perustamissopimuksen liitteenä oleva viideksi vuodeksi tehty soveltamissopimus 1.6.1964 alkaen eli siitä päivästä alkaen, jona Yaoundéssa 20.7.1963 allekirjoitettu, yhteisön tukien rahoituksesta ja hoidosta tehty sisäinen sopimus tuli voimaan.

9 Tehtyään useita päätöksiä tämän saman tarkoituksen toteuttamiseksi neuvosto teki 25.7.1991 päätöksen 91/482/ETY MMA:iden assosioinnista Euroopan talousyhteisöön (EYVL L 263, s. 1; jäljempänä MMA-päätös), jota sen 240 artiklan 1 kohdan mukaan sovelletaan 10 vuoden ajan 1.3.1990 lähtien. Saman artiklan 3 kohdan a ja b alakohdassa määrätään kuitenkin, että neuvosto vahvistaa ennen ensimmäisen viiden vuoden määräajan päättymistä yksimielisesti komission ehdotuksesta tarvittaessa paitsi yhteisön rahoitustuen seuraavalle viisivuotiskaudelle myös mahdolliset MMA:iden assosiaatiota yhteisöön koskevat muutokset. Näin menetellen neuvosto teki 24.11.1997 päätöksen 97/803/EY MMA-päätöksen välitarkistuksesta (EYVL L 329, s. 50; jäljempänä riidanalainen päätös).

10 MMA-päätöksen 101 artiklan 1 kohdassa, sellaisena kuin se oli alkuperäisessä muodossaan, määrättiin seuraavaa:

"Tuotaessa MMA:ista peräisin olevia tuotteita yhteisöön ne vapautetaan tulleista ja vaikutukseltaan vastaavista maksuista."

11 Tämän saman päätöksen 102 artiklassa määrättiin seuraavaa:

"Yhteisö ei sovella määrällisiä rajoituksia eikä toteuta vaikutukseltaan vastaavia toimenpiteitä MMA:ista peräisin olevien tuotteiden tuontiin."

12 MMA-päätöksen 108 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa viitataan päätöksen liitteeseen II (jäljempänä liite II) alkuperätuotteiden ja niihin liittyvien hallinnollisten yhteistyötoimenpiteiden käsitteiden määrittelemiseksi. Kyseisen liitteen 1 artiklan mukaan tuotteen katsotaan olevan peräisin MMA:ista, yhteisöstä tai Afrikan, Karibian tai Tyynenmeren valtioista (jäljempänä AKT-valtiot), jos se on niissä kokonaan tuotettu tai jos sitä on niissä riittävästi käsitelty.

13 Liitteessä II olevan 3 artiklan 3 kohdassa on luettelo valmistus- tai käsittelytoimista, joita pidetään riittämättöminä antamaan MMA:ista peräisin olevalle tuotteelle alkuperäaseman.

14 Liitteessä II olevan 6 artiklan 2 kohdassa säädetään kuitenkin seuraavaa:

"Jos — — AKT-valtioissa kokonaan tuotettuihin tuotteisiin kohdistuu MMA:issa käsittely- tai valmistustoimia, ne katsotaan MMA:issa kokonaan tuotetuiksi tuotteiksi".

15 Liitteessä II olevan 6 artiklan 4 kohdan mukaan edellä mainittua "AKT/MMA-alkuperän kasautumista koskevaa sääntöä" sovelletaan "kaikessa MMA:issa toteutettavassa valmistuksessa tai käsittelyssä, 3 artiklan 3 kohdassa luetellut toimet mukaan lukien".

16 Riidanalaisessa päätöksessä rajoitetaan AKT/MMA-alkuperän kasautumista koskevan säännön soveltamista MMA:ista peräisin olevan sokerin osalta.

17 Neuvosto esittää riidanalaisen päätöksen johdanto-osan seitsemännessä perustelukappaleessa seuraavaa:

"[MMA-päätöksellä] toteutettu MMA:ista peräisin olevien kaikkien tuotteiden vapaa markkinoille pääsy sekä AKT-valtioista ja MMA:ista peräisin olevien tuotteiden alkuperän kasautumisen säilyttäminen ovat johtaneet toteamaan sen vaaran, että yhteisön kahden politiikan, MMA:iden kehittämisen ja yhteisen maatalouspolitiikan, tavoitteet ovat ristiriidassa keskenään; tiettyjen yhteiseen markkinajärjestelyyn kuuluvien tuotteiden osalta yhteisön markkinoilla esiintyneet vakavat häiriöt ovatkin useita kertoja johtaneet suojatoimenpiteiden toteuttamiseen; uusien häiriöiden estämiseksi olisi toteutettava toimenpiteitä sellaisen, kaupan säännöllisyydelle suotuisan rakenteen määrittelemiseksi, joka olisi yhteensopiva yhteisen maatalouspolitiikan kanssa."

18 Tämän tavoitteen saavuttamiseksi MMA-päätökseen lisättiin riidanalaisella päätöksellä 108 b artikla, jonka nojalla AKT/MMA-alkuperän kasautuminen myönnetään vuosittain tietylle määrälle sokeria. Kyseisen 108 b artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

"1. Liitteessä II olevassa 6 artiklassa tarkoitettu AKT/MMA-alkuperän kasautuminen myönnetään vuosittain 3 000 tonnin määrälle — — sokeria.

2. AKT/MMA-alkuperän kasautumista koskevien sääntöjen täytäntöönpanemiseksi sokerin muotoilun paloiksi tai värjäyksen katsotaan riittävän antamaan tuotteille MMA-alkuperäaseman."

Tosiseikat ja asian käsittelyn vaiheet

19 Kantajana oleva yritys, joka on perustettu 6.2.1997, on huhtikuusta 1997 lähtien harjoittanut toimintaa Aruban saarella sijaitsevassa sokerin jatkojalostamossa ja vienyt sokeria yhteisöön. Kantajan mukaan sen tehtaan vuotuinen kapasiteetti on vähintään 34 000 tonnia sokeria. Koska Aruba ei tuota sokeria, kantaja ostaa valkoisen sokerin AKT-valtioissa sijaitsevista ruokosokerin jalostamoista. Ostettu sokeri kuljetetaan Aruballe, jossa siihen kohdistetaan ennen yhteisöön viemistä valmistus- ja käsittelytoimia AKT/MMA-alkuperän kasautumisen myöntämiseksi.

20 Tämä on se asiayhteys, jossa kantaja nosti käsiteltävänä olevan kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 10.3.1998 toimittamallaan kannekirjelmällä, jossa vaaditaan riidanalaisen päätöksen kumoamista sekä vahingonkorvauksen määräämistä.

21 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 10.4.1998 jättämässään erillisessä asiakirjassa kantaja vaati EY:n perustamissopimuksen 185 artiklan (josta on tullut EY 242 artikla) nojalla, että riidanalaisen päätöksen 1 artiklan 28, 30, 32 ja 60 kohdan täytäntöönpanoa lykätään siihen asti, kunnes ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ratkaisee pääasian, ja toissijaisesti, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päättää tarpeellisista välitoimista EY:n perustamissopimuksen 186 artiklan (josta on tullut EY 243 artikla) mukaisesti.

22 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti hylkäsi nämä vaatimukset asiassa T-43/98 R, Emesa Sugar vastaan neuvosto, 14.8.1998 antamallaan määräyksellä (Kok. 1998, s. II-3055).

23 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 7.5.1998, 4.6.1998 ja 15.6.1998 toimittamillaan väliintulohakemuksilla Espanjan kuningaskunta, komissio ja Ranskan tasavalta pyysivät ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 115 artiklan nojalla saada osallistua oikeudenkäyntiin tukeakseen neuvoston vaatimuksia. Espanjan kuningaskunnan väliintulohakemus hyväksyttiin 7.7.1998 annetulla määräyksellä ja komission ja Ranskan tasavallan väliin-

tulohakemukset hyväksyttiin 9.7.1998 annetuilla määräyksillä. Espanjan kuningaskunta ja komissio antoivat väliintulokirjelmänsä 20.11.1998 ja 22.12.1998, ja pääasian asianosaisia pyydettiin esittämään huomautuksensa niistä.

24 Edellä 22 kohdassa mainittu, asiassa Emesa Sugar vastaan neuvosto annettu määräys kumottiin kantajan siitä tekemän valituksen johdosta yhteisöjen tuomioistuimen presidentin asiassa C-363/98 P (R), Emesa Sugar vastaan neuvosto, 17.12.1998 antamalla määräyksellä (Kok. 1998, s. I-8787) ja asia palautettiin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen.

25 Tämän jälkeen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti määräsi joitakin välitoimia (asia T-44/98 R II, Emesa Sugar v. komissio, määräys 30.4.1999, Kok. 1999, s. II-1427 ja asia T-44/98 R II, Emesa Sugar v. komissio, määräys 29.9.1999, Kok. 1999, s. II-2815). Näiden välitoimien johdosta todettiin, ettei asiassa T-43/98 R II ole enää tarpeen tehdä ratkaisua (asia T-43/98 R II, Emesa Sugar v. neuvosto, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentin määräys 6.4.2000, ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

26 Arrondissementsrechtbank te 's-Gravenhagen (Alankomaat) puheenjohtaja pyysi yhteisöjen tuomioistuimelta EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (josta on tullut EY 234 artikla) nojalla ennakkoratkaisua riidanalaisen päätöksen pätevyydestä (asia C-17/98).

27 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätti 11.2.1999 antamallaan määräyksellä lykätä esillä olevan asian käsittelyä, kunnes yhteisöjen tuomioistuin on antanut lainvoimaisen tuomion asiassa C-17/98.

28 Yhteisöjen tuomioistuin totesi asiassa C-17/98, Emesa Sugar, 8.2.2000 antamassaan tuomiossa (Kok. 2000, s. I-675; jäljempänä asiassa Emesa annettu tuomio), että esitettyjen kysymysten tarkastelussa ei ollut ilmennyt seikkoja, joilla olisi vaikutusta riidanalaisen päätöksen pätevyyteen.

29 Asianosaisia pyydettiin 29.2.2000 annetulla kirjelmällä esittämään huomautuksensa oikeudenkäynnin jatkamisesta nyt käsiteltävässä asiassa.

30 Kantaja väitti 31.3.2000 päivätyssä kirjelmässään, että asiassa Emesa annettu tuomio perustuu virheellisille tosiseikoille. Lisäksi tämä tuomio on ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen 6 artiklan vastainen, sillä kantaja ei voinut yhteisöjen tuomioistuimessa vireillä olevan oikeudenkäynnin aikana esittää huomautuksiaan julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksesta. Kantaja on vaatinut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta jatkamaan kirjallista käsittelyä ja pyytämään asianosaisia esittämään huomautuksensa asiassa Emesa annetusta tuomiosta.

31 Neuvosto ja komissio ovat 29.3.2000 ja 24.3.2000 esittämissään kirjelmissä todenneet, että kanteesta on tullut perusteeton ottaen huomioon, että yhteisöjen tuomioistuin on vahvistanut riidanalaisen päätöksen pätevyyden asiassa Emesa antamassaan tuomiossa.

32 Kantajaa pyydettiin 24.5.2000 päivätyllä kirjeellä toimittamaan täydentävä kirjelmä asiassa Emesa annettua tuomiota koskevasta asiakysymyksestä. Kantaja toimitti kirjelmänsä 9.10.2000, ja neuvosto ja komissio esittivät sitä koskevat huomautuksensa 21.2.2001 päivätyillä kirjelmillään.

33 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (kolmas jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn. Työjärjestyksen 64 artiklassa tarkoitettuna prosessinjohtotoimena asianosaisille esitettiin tiettyjä kirjallisia kysymyksiä, joihin ne vastasivat asetetussa määräajassa.

34 Asianosaisten suulliset lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin kuultiin 15.5.2001 pidetyssä istunnossa.

Asianosaisten ja väliintulijoiden vaatimukset

35 Kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— kumoaa riidanalaisen päätöksen kokonaan tai ainakin siltä osin kuin sillä yhtäältä muutetaan MMA-päätöksen 101, 102 ja 108 artiklaa sekä liitteessä II olevaa 6 artiklaa ja toisaalta lisätään MMA-päätökseen uusi 108 b artikla (riidanalaisen päätöksen 1 artiklan 27—32 kohta)

— toteaa yhteisön olevan vastuussa kantajalle vahingosta, joka on aiheutunut siitä että MMA:ista peräisin olevan sokerin tuonti on riidanalaisen päätöksen johdosta estynyt tai että sitä on rajoitettu 1.12.1997 lukien

— velvoittaa asianosaiset sopimaan tämän vahingon suuruudesta, ja mikäli ne eivät pääse siitä sopimukseen, määrää oikeudenkäynnin jatkuvan asettamansa määräajan kuluessa vahingon suuruuden selvittämiseksi tai ainakin velvoittaa yhteisön korvaamaan sen vahingon, joka on arvioitu kanteessa väliaikaisesti ja jonka määrä on vielä arvioitava lopullisesti, taikka toissijaisesti velvoittaa yhteisön korvaamaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen hyvän oikeudenhoidon periaatteen mukaisesti arvioiman vahingon viivästyskorkoineen

— velvoittaa neuvoston korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

36 Neuvosto vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— jättää kumoamisvaatimukset tutkimatta tai toissijaisesti hylkää ne perusteettomina

— hylkää vahingonkorvausvaatimukset perusteettomina

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut

— mikäli ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumoaa riidanalaisen päätöksen 1 artiklan 27—32 kohdan, selvittää, mitkä kumottujen säännösten oikeusvaikutuksista pidetään voimassa, kunnes riidanalainen päätös on saatettu yhdenmukaiseksi esillä olevassa asiassa annetun tuomion kanssa.

37 Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— jättää kumoamiskanteen tutkimatta tai ainakin hylkää sen perusteettomana

— hylkää vahingonkorvauskanteen

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

38 Espanjan kuningaskunta vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää kanteen

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Kumoamisvaatimusten tutkittavaksi ottaminen

Asianosaisten ja väliintulijoiden väitteet ja niiden perustelut

39 Neuvoston ja komission mukaan kumoamisvaatimuksia ei voida ottaa tutkittavaksi. Riidanalainen päätös on yleinen säädös, jota sovelletaan kaikkiin kyseessä oleviin taloudellisiin toimijoihin. Riidanalainen päätös ei missään tapauksessa koske kantajaa EY:n perustamissopimuksen 173 artiklan neljännessä kohdassa (josta on muutettuna tullut EY 230 artiklan neljäs kohta) tarkoitetulla tavalla erikseen.

40 Kantaja vastaa tähän, että riidanalainen päätös on perustamissopimuksen 173 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitettu päätös. Lisäksi kantaja esittää, että riidanalainen päätös tai ainakin ne riidanalaisen päätöksen säännökset, joilla

muutetaan MMA-päätöksen 101, 102 ja 108 artiklaa sekä liitteessä II olevaa 6 artiklaa ja joilla tähän päätökseen lisätään uusi 108 b artikla, koskevat kantajaa kyseisessä määräyksessä tarkoitetulla tavalla suoraan ja erikseen.

41 Riidanalainen päätös koskee kantajaa suoraan, sillä päätöksessä tai ainakaan edellisessä kohdassa mainituissa päätöksen säännöksissä ei jätetä niitä soveltaville jäsenvaltioiden kansallisille viranomaisille mitään harkintavaltaa. Lisäksi riidanalainen päätös tai ainakin edellä mainitut säännökset koskevat kantajaa erikseen, sillä kantaja on tilanteessa, jonka perusteella se erottuu kaikista muista yrityksistä (asia C-309/89, Codorniu v. neuvosto, tuomio 18.5.1994, Kok. 1994, s. I-1853; Kok. Ep. XV, s. 177). Kantaja väittää tältä osin olevansa ainoa MMA:ista peräisin olevan sokerin tuottaja, joka on riidanalaisen päätöksen antamiseen johtaneen hallintomenettelyn aikana selvästi ilmoittanut olevansa osapuoli, jota asia koskee.

42 Kantaja korostaa kuuluvansa siihen pieneen joukkoon sokerialan yrityksiä, jotka ovat sijoittautuneet MMA:ihin ja joiden tilannetta neuvoston olisi pitänyt tutkia ennen MMA-päätöksen muuttamista. Kantaja huomauttaa tältä osin tehneensä suuria investointeja ja antaneensa AKT-valtioissa toimiville sokerintuottajille pitkäaikaisia sitoumuksia (asia 11/82, Piraiki-Patraiki ym. v. komissio, tuomio 17.1.1985, Kok. 1985, s. 207, 28 kohta ja yhdistetyt asiat T-480/93 ja T-483/93, Antillean Rice Mills ym. v. komissio, tuomio 14.9.1995, Kok. 1995, s. II-2305, 74 kohta). Komission jäsen Fischler oli 18.12.1997 päivätyssä kirjeessään itse tunnustanut, että riidanalaisella päätöksellä MMA-päätökseen tehdyt muutokset oli toteutettu vaihtoehtoisena ratkaisuna sellaisten suojatoimenpiteiden sijasta, joihin olisi voitu ryhtyä MMA-päätöksen 109 artiklan perusteella. Näin ollen neuvoston olisi pitänyt ottaa huomioon kantajan edut (em. asia Antillean Rice Mills ym. v. komissio, tuomion 76 ja 77 kohta). Jos komissio nimittäin olisi muodollisesti ryhtynyt suojatoimenpiteisiin, sen olisi pitänyt ottaa huomioon ne vaikutukset, joita niillä olisi saattanut olla MMA:ihin sijoittautuneisiin yrityksiin. Suojatoimenpiteiden ja rakenteellisen rajoituksen välinen muodollinen ero ei kantajan mukaan merkitse mitään eroa sen osalta, missä määrin yhteisön olisi näissä tapauksissa otettava huomioon MMA:ihin sijoittautuneiden yritysten edut.

43 Yhteisön velvollisuus ottaa huomioon valmisteilla olevan lainsäädäntötoimen vaikutukset tiettyjen yksityisten tilanteeseen perustuu yleisesti perustamissopimuksen johdanto-osaan, Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjaan sekä perustamissopimuksen 130 artiklan kolmanteen kohtaan.

44 Lisäksi kantaja huomauttaa, että riidanalaisella päätöksellä käyttöön otettu MMA:ista peräisin olevan sokerin tuonnin määrällinen rajoitus sekä niiden valmistus- tai käsittelytoimien rajoittaminen, joiden perusteella MMA-alkuperä voidaan AKT/MMA-alkuperän kasautumista koskevan säännön nojalla antaa, uhkaavat välittömästi sen olemassaoloa ja taloudellista toimintaa. Istunnon aikana kantaja on korostanut olleensa riidanalaisen päätöksen tekemishetkellä ainoa Aruballa sijaitseva sokerialan yritys. Kantajan mukaan sen tilannetta voidaan verrata asiassa C-358/89, Extramet Industrie vastaan neuvosto, 16.5.1991 annetun tuomion (Kok. 1991, s. I-2501) taustalla olevan pääasian kantajan tilanteeseen.

45 Lopuksi kantaja viittaa asiassa T-135/96, UEAPME vastaan neuvosto, 17.6.1998 annettuun tuomioon (Kok. 1998, s. II-2335, 89 kohta) ja toteaa, ettei riidanalaiseen päätökseen ole kohdistunut minkäänlaista demokraattista valvontaa. Euroopan parlamenttia tai MMA:ita ei nimittäin ole kuultu. Näin ollen neuvoston olisi pitänyt ottaa huomioon MMA:iden erityinen tilanne (em. asia UEAPME v. neuvosto, tuomion 90 kohta).

Euroopan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

46 On todettava, että vaikka riidanalainen päätös on nimikkeeltään "päätös", se on soveltamisalaltaan yleinen, sillä sitä sovelletaan yleisesti kyseessä oleviin taloudellisiin toimijoihin. Se, että riidanalaisella päätöksellä MMA-päätökseen lisätty 108 b artikla koskisi erityisesti kantajaa, kun siinä rajoitetaan sellaista sokerin tuontia yhteisöön, jolle voidaan myöntää AKT/MMA-alkuperän kasautuminen, ei vaikuta riidanalaisen päätöksen normatiivisuuteen, sillä kyseinen säädös on osoitettu yleisesti kaikille yrityksille, jotka vievät MMA:ista peräisin olevaa

sokeria yhteisöön. Tältä osin on huomattava, että toimen normatiivisuuteen ei vaikuta se, että on mahdollista jollakin tarkkuudella määritellä niiden taloudellisten toimijoiden lukumäärä, joihin toimea sovelletaan tiettynä ajankohtana, tai jopa yksilöidä nämä oikeussubjektit, jos on selvää, että toimea sovelletaan sen tarkoituksen mukaisesti siinä objektiivisesti määritellyn oikeudellisen tilanteen tai tosiseikaston perusteella (ks. edellä 41 kohdassa mainittu asia Codorniu v. neuvosto, tuomion 18 kohta ja edellä 42 kohdassa mainittu asia Antillean Rice Mills ym. v. komissio, tuomion 65 kohta).

47 Riidanalaisen päätöksen yleinen sovellettavuus ei kuitenkaan estä sitä, etteikö se voisi koskea joitakin luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä perustamissopimuksen 173 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitetulla tavalla suoraan ja erikseen (ks. edellä 41 kohdassa mainittu asia Codorniu v. neuvosto, tuomion 19 kohta ja edellä 42 kohdassa mainittu asia Antillean Rice Mills ym. v. komissio, tuomion 66 kohta).

48 Riidanalaisen päätöksen on katsottava koskevan kantajaa suoraan, sillä päätöksessä ei jätetä sitä soveltaville jäsenvaltioiden kansallisille viranomaisille mitään harkintavaltaa (edellä 42 kohdassa mainittu asia Antillean Rice Mills ym. v. komissio, tuomion 63 kohta).

49 Sen kysymyksen osalta, koskeeko riidanalainen päätös kantajaa erikseen, on muistettava, että jotta yhteisön toimielimen antaman yleisesti sovellettavan toimen voidaan katsoa koskevan erikseen luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, kyseisen toimen on vaikutettava siihen sille tunnusomaisten erityispiirteiden tai sellaisen tosiasiallisen tilanteen takia, jonka perusteella se erottuu kaikista muista (asia 25/62, Plaumann v. komissio, tuomio 15.7.1963, Kok. 1963, s. 197, 223; Kok. Ep. I, s. 181, asia T-122/96, Federolio v. komissio, määräys 30.9.1997, Kok. 1997, s. II-1559, 59 kohta ja asia T-120/98, Alce v. komissio, määräys 29.4.1999, Kok. 1999, s. II-1395, 19 kohta).

50 Se, että riidanalainen päätös vaikuttaa kantajan taloudelliseen toimintaan, ei voi yksilöidä kantajaa perustamissopimuksen 173 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitetulla tavalla kaikkiin muihin toimijoihin nähden, sillä kantaja on vastaavassa objektiivisesti määritellyssä tilanteessa kuin kaikki muutkin toimijat, jotka ovat sijoittautuneet tai sijoittautuisivat MMA:ihin ja jotka toimivat tai toimisivat aktiivisesti sokerimarkkinoilla (edellä 49 kohdassa mainittu asia Federolio v. komissio, määräyksen 67 kohta). Tältä osin on todettava, että kantaja on kannekirjelmässään itse vakuuttanut (207 kohta), että päätöksen tekemishetkellä MMA:issa (Curaçaossa) oli kaksi tai kolme muuta sokerialan yritystä. Sitä paitsi kantaja on selvittänyt istunnossa, että riidanalaisen päätöksen tekemisen jälkeen Aruballe oli sijoittautunut uusi sokerialan yritys, Rica Foods. Näin ollen kantaja ei ole osoittanut kärsineensä sellaista poikkeuksellista vahinkoa, jonka perusteella se erottuisi kaikista muista taloudellisista toimijoista edellä 44 kohdassa mainitussa asiassa Extramet Industrie vastaan neuvosto annetussa tuomiossa tarkoitetulla tavalla.

51 Kantaja väittää kuitenkin, että neuvostolla oli lakiin perustuva velvollisuus tutkia kantajan erityistä tilannetta ennen riidanalaisen päätöksen tekemistä.

52 On muistettava, että yhteisön toimielimellä erityisten sääntöjen nojalla oleva velvollisuus ottaa huomioon valmisteilla olevan lainsäädäntötoimen vaikutukset tiettyjen yksityisten tilanteeseen yksilöi nämä yksityiset (edellä 42 kohdassa mainittu asia Piraiki-Patraiki ym. v. komissio, tuomion 28—31 kohta; asia C-152/88, Sofrimport v. komissio, tuomio 26.6.1990, Kok. 1990, s. I-2477, tuomion 11—12 kohta ja edellä 42 kohdassa mainittu asia Antillean Rice Mills ym. v. komissio, tuomion 67 kohta).

53 On kuitenkin todettava, että yhteisön lainsäädäntö ei riidanalaisen päätöksen tekemishetkellä sisältänyt säännöksiä, joissa neuvoston edellytettiin ottavan huomioon kantajan erityinen tilanne. Tältä osin on korostettava, että riidanalaista päätöstä ei voida pitää MMA-päätöksen 109 artiklan soveltamisalaan kuuluvana suojatoimenpiteenä (ks. 107—112 kohta jäljempänä). Suojatoimenpiteen toteuttavalle toimielimelle tässä artiklassa asetettua velvollisuutta

ottaa huomioon kyseessä olevien yritysten erityinen tilanne (edellä 42 kohdassa mainittu asia Antillean Rice Mills ym. v. komissio, tuomion 72 kohta) ei siis sovelleta esillä olevassa asiassa. Joka tapauksessa on korostettava, että komissio esitteli ehdotuksensa MMA-päätöksen välitarkistuksesta tehtäväksi neuvoston päätökseksi (EYVL 1996, C 139, s. 1) neuvostolle 16.2.1996 ja että tässä ehdotuksessa esitettiin aluksi AKT/MMA-alkuperän kasautumista koskevan säännön poistamista kokonaisuudessaan AKT-valtioista peräisin olevan sokerin osalta (ks. 94 kohta jäljempänä). Vaikka komissio olisi halunnutkin, se ei olisi voinut ottaa huomioon kantajan erityistä tilannetta, sillä 6.2.1997 perustettua kantajana olevaa yritystä ei vielä tuolloin ollut olemassa.

54 Se, että kantaja on tehnyt investointeja ja hankintasopimuksia, on osoitus niistä taloudellisista valinnoista, joita kantaja on kaupallisten etujensa perusteella tehnyt (asia T-49/00, Iposea v. komissio, määräys 30.1.2001, Kok. 2001, s. II-163, 34 kohta). Tällainen tilanne, joka seuraa kaikkien sokerin jalostustoiminnassa aktiivisesti toimivien yritysten tavallisesta toiminnasta, ei voi yksilöidä kantajaa perustamissopimuksen 173 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitetulla tavalla.

55 Riidanalaisen päätöksen tekemistä edeltävässä menettelyssä tapahtuneen kantajan väliintulon osalta on todettava, että yhteisön lainsäädäntö ei sisällä säännöksiä, joissa edellytettäisiin, että neuvoston on MMA-päätöstä tarkistaessaan noudatettava menettelyä, jossa kantajalla olisi oikeus tulla kuulluksi. Siten kantajan mainitsemat väliintulot eivät anna kantajalle perustamissopimuksen 173 artiklan neljännen kohdan mukaista asiavaltuutta (yhdistetyt asiat T-38/99—T-50/99, Sociedade Agrícola dos Arinhos ym. v. komissio, tuomio 7.2.2001, Kok. 2001, s. II-585, 48 kohta).

56 On vielä todettava, ettei se, että riidanalaiseen päätökseen ei olisi kohdistunut minkäänlaista demokraattista valvontaa, ole peruste olla soveltamatta perustamissopimuksen 173 artiklan neljännessä kohdassa vahvistettuja tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä (asia C-345/00 P, FNAB ym. v. neuvosto, määräys 10.5.2001, Kok. 2001, s. I-3811, 40 kohta).

57 Kaiken edellä esitetyn perusteella kumoamisvaatimukset on jätettävä tutkimatta.

Vahingonkorvausvaatimukset

Alustavia huomautuksia

58 Kantaja väittää, että sen kumoamisvaatimuksissa mainitut yhteisön oikeuden vastaisuudet ovat aiheuttaneet sille vahinkoa ja synnyttävät sopimussuhteen ulkopuolisen yhteisön vastuun.

59 Sopimussuhteen ulkopuolisen yhteisön vastuun osalta on muistettava, että oikeus korvaukseen tunnustetaan silloin, kun kolme edellytystä täyttyy, eli kun rikotun oikeusnormin tarkoituksena on antaa oikeuksia yksityisille, kun rikkominen on riittävän ilmeinen ja kun vahinko, joka on aiheutunut henkilöille, joiden oikeuksia on loukattu, on välittömässä syy-yhteydessä yhteisön laiminlyöntiin (ks. tältä osin asia C-352/98 P, Bergaderm ja Goupil v. komissio, tuomio 4.7.2000, Kok. 2000, s. I-5291, 42 kohta).

60 On siis tutkittava, liittyvätkö kannekirjelmässä esitetyt kumoamisvaatimukset sellaisten oikeusnormien rikkomiseen, joilla annetaan oikeuksia yksityisille.

61 Kantaja vetoaa kumoamisvaatimustensa tueksi viiteen perusteeseen. Ensimmäinen kumoamisperuste koskee "lukitsemisjärjestelmän", jonka mukaan MMA:ille asteittain toteutettavan assosiaation yhteisöön edetessä myönnettyjä etuja ei

voitaisi enää asettaa kyseenalaisiksi, vastaista rikkomista. Toinen kumoamisperuste koskee suhteellisuusperiaatteen loukkaamista. Kolmas kumoamisperuste koskee MMA-päätöksen 240 artiklan rikkomista ja neljäs kumoamisperuste oikeusvarmuuden periaatteen ja luottamuksensuojan periaatteen loukkaamista. Viides kumoamisperuste koskee puolestaan EY:n perustamissopimuksen 190 artiklan (josta on tullut EY 253 artikla) rikkomista.

62 Kantaja ei edes väitä, että kolmannessa ja viidennessä kumoamisperusteessa mainitut yhteisön oikeuden rikkomiset koskisivat oikeusnormeja, joilla annetaan oikeuksia yksityisille. Kantaja väittää kannekirjelmässään (180 kohta) ainoastaan, että "lukitsemisjärjestelmä" (ensimmäinen kumoamisperuste), suhteellisuusperiaate (toinen kumoamisperuste), oikeusvarmuuden periaate ja luottamuksensuojan periaate (neljäs kumoamisperuste) ovat tällaisia oikeusnormeja.

63 Viidennen kumoamisperusteen osalta on jo todettu, että perustamissopimuksen 190 artiklan rikkominen ei synnytä sopimussuhteen ulkopuolista yhteisön vastuuta (asia 106/81, Kind v. ETY, tuomio 15.9.1982, Kok. 1982, s. 2885, 14 kohta; asia C-119/88, AERPO ym. v. komissio, tuomio 6.6.1990, Kok. 1990, s. I-2189, 20 kohta ja asia T-489/93, Unifruit Hellas v. komissio, tuomio 15.12.1994, Kok. 1994, s. II-1201, 41 kohta). Kolmannen kumoamisperusteen, joka koskee MMA-päätöksen 240 artiklan väitettyä rikkomista siltä osin, ettei neuvosto tämän säännöksen nojalla enää ollut ajallisesti toimivaltainen tekemään riidanalaista päätöstä, osalta on vaikea ajatella, että kyseinen säännös voisi muodostaa oikeusnormin, jolla annetaan oikeuksia yksityisille (ks. tältä osin asia C-282/90, Vreugdenhil v. komissio, tuomio 13.3.1992, Kok. 1992, s. I-1937, 20—25 kohta). Joka tapauksessa yhteisöjen tuomioistuin on jo katsonut asiassa Emesa antamassaan tuomiossa (33 kohta), ettei riidanalainen päätös ole MMA-päätöksen 240 artiklan vastainen, eikä kantaja ole esittänyt 9.10.2000 esittämissään täydentävissä huomautuksissa mitään moitteita yhteisöjen tuomioistuimen antaman tuomion tästä kohdasta.

64 Oikeusnormina, jolla annetaan oikeuksia yksityisille, on sitä vastoin pidettävä toisessa kumoamisperusteessa tarkoitettua suhteellisuusperiaatetta (edellä 63 kohdassa mainittu asia Unifruit Hellas v. komissio, tuomion 42 kohta) ja

neljännessä kumoamisperusteessa tarkoitettua luottamuksensuojan periaatetta (yhdistetyt asiat C-104/89 ja C-37/90, Mulder ym. v. neuvosto ja komissio, tuomio 19.5.1992, Kok. 1992 s. I-3061, 15 kohta; Kok. Ep. XII, s. 99). Ensimmäisessä kumoamisperusteessa tarkoitetun "lukitsemisjärjestelmän" osalta on ensin tutkittava, onko kyse yhteisön oikeusperiaatteesta, minkä jälkeen on tarvittaessa varmistettava, onko kyseessä oikeusnormi, jolla annetaan oikeuksia yksityisille.

65 Näin ollen on tutkittava ainoastaan kannekirjelmässä esitettyä ensimmäistä, toista ja neljättä kumoamisperustetta.

"Lukitsemisjärjestelmän" rikkomista koskeva kumoamisperuste

66 Kantaja väittää, että perustamissopimuksen neljännen osan määräyksissä, etenkin sen 132, 133 ja 136 artiklassa, sekä peräkkäisissä MMA-päätöksissä vahvistetussa yhteisön säännöstössä määrätään "lukitsemisperiaatteesta". Tämä periaate estää kantajan mukaan sen, että MMA:ille asteittain toteutettavan assosiaation edetessä myönnettyjä etuuksia asetettaisiin kyseenalaisiksi yhteisön myöhemmällä päätöksellä.

67 Asiassa Emesa antamassaan tuomiossa (38 ja 39 kohta) yhteisöjen tuomioistuin on todennut seuraavaa:

"38 — — Vaikka se aktiivinen ja asteittainen menetelmä, jolla MMA:iden assosiointi yhteisöön toteutetaan, edellyttää neuvoston ottavan huomioon aikaisemmista päätöksistään saadut kokemukset, neuvoston on perustamissopimuksen 136 artiklan toisen kohdan nojalla toimenpiteitä toteuttaessaan otettava huomioon samalla sekä perustamissopimuksen neljännessä osassa olevat periaatteet että muut yhteisön oikeuden periaatteet, yhteistä maatalouspolitiikkaa koskevat periaatteet mukaan lukien — —.

39 Tasapainoillessaan perustamissopimuksessa vahvistettujen eri tavoitteiden välillä ja ottaessaan samalla kokonaisvaltaisesti huomioon aikaisempien päätöstensä perusteella saadut kokemukset neuvosto, jolla on tätä tarkoitusta varten laaja harkintavalta, joka vastaa perustamissopimuksen 40 artiklassa (josta on muutettuna tullut EY 34 artikla) sekä 41 ja 42 artiklassa (joista on muutettuina tullut EY 35 ja EY 36 artikla) ja 43 artiklassa (josta on muutettuna tullut EY 37 artikla) sekä 136 artiklassa sille annettuja poliittisia tehtäviä, voi tarvittaessa joutua pienentämään tiettyjä MMA:ille aiemmin myönnettyjä etuuksia."

68 Yhteisön ja MMA:iden välisissä suhteissa ei siis ole mitään ehdotonta "lukitsemisjärjestelmää tai -periaatetta". Neuvosto voi nimittäin "tarvittaessa" joutua pienentämään tiettyjä MMA:ille aiemmin myönnettyjä etuuksia (asiassa Emesa annetun tuomion 39 kohta).

69 Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin on tutkinut sillä olevan asiakirja-aineiston perusteella, onko neuvosto voinut esillä olevassa asiassa, sen jälkeen kun se oli vertaillut MMA:iden assosiaation tavoitteita yhteisen markkinajärjestelyn tavoitteisiin, perustellusti katsoa, että AKT/MMA-alkuperän kasautumista koskevan säännön soveltamista oli tarpeen rajoittaa.

70 Siten yhteisöjen tuomioistuin on todennut asiassa Emesa antamassaan tuomiossa seuraavaa (40—42 kohta):

"40 Nyt käsiteltävänä olevassa tapauksessa on selvää, että sen vuosittaisen sokerimäärän, johon voidaan soveltaa AKT/MMA-alkuperän kasautumista, pienentäminen 3 000 tonniin merkitsee MMA-päätökseen nähden rajoitusta. Jos kuitenkin osoitetaan, että alkuperän kasautumista koskevan säännön soveltaminen sokerialalla olisi saattanut johtaa yhteisen markkinajärjestelyn toiminnan merkittäviin häiriöihin — — neuvostolla oli, sen jälkeen kun se oli vertaillut MMA:iden assosioinnin tavoitteita yhteisen markkinajärjestelyn

tavoitteisiin, oikeus toteuttaa harkintavaltansa käyttöä rajoittavia yhteisön oikeuden oikeusperiaatteita noudattaen kaikki toimenpiteet, joilla poistettaisiin kyseiset häiriöt tai lievennettäisiin niitä, ja tällaisia toimenpiteitä olivat muun muassa aiemmin MMA:ille myönnettyjen etuuksien poistaminen tai niiden rajoittaminen.

41 — — tämä pätee erityisesti silloin, kun kyseessä olevat etuudet ovat poikkeuksellisia yhteisön markkinoiden toimintaa koskevien sääntöjen kannalta. Tämä koskee sääntöä, jonka nojalla tiettyjen toimien jälkeen tietyille AKT-valtioista peräisin oleville tuotteille voidaan myöntää MMA-alkuperäasema.

42 On lisättävä, että MMA-päätöksen tarkistaminen ei merkinnyt pelkästään rajoituksia aiemmin voimassa olleeseen järjestelmään, sillä kuten komissio väittää ilman vastaväitteitä tältä osin, MMA:ille myönnettiin erilaisia etuuksia yhteisöön sijoittautumisen osalta (muutetun MMA-päätöksen 232 ja 233 a artikla), ammatillisen pätevyyden molemminpuolisen tunnustamisen osalta (233 b artikla) ja yhteisön ohjelmiin mukaanpääsyn osalta (233 c artikla). Lisäksi yhteisön rahoitustukea MMA:ille lisättiin 21 prosenttia (154 a artikla)."

71 Asiassa Emesa annetun tuomion näistä kohdista ilmenee, että yhteisöjen tuomioistuimen mukaan neuvostolla ei esillä olevassa asiassa ollut ainoastaan oikeutta rajoittaa AKT/MMA-alkuperän kasautumista koskevan säännön soveltamista, minkä se tekikin, vaan se olisi voinut myös kokonaan poistaa tämän MMA:ista peräisin olevalle sokerille myönnetyn etuuden.

72 Kantajan mukaan yhteisöjen tuomioistuin on tuomion 40—42 kohdassa kuitenkin todennut, että neuvosto ei voi edes "tarvittaessa" (asiassa Emesa annetun

tuomion 39 kohta) pienentää MMA:ille aiemmin myönnettyä etuutta, jollei kyseessä oleva etuus ole poikkeuksellinen ja jollei tätä hyvitetä muulla tavoin. AKT/MMA-alkuperän kasautumista koskevassa säännössä ei kantajan mielestä ole mitään poikkeuksellista. Sen väitettyä poikkeuksellisuutta ei pitäisi tutkia "yhteisön markkinoiden toimintaa koskevien sääntöjen kannalta" vaan tavanomaisten alkuperäsäännösten, erilaisten tuontijärjestelmien sekä MMA:iden etuoikeutetun aseman kannalta. Lisäksi kantaja arvostelee sitä, ettei yhteisöjen tuomioistuin ole tutkinut, olisiko muulla tavoin tapahtuvalla hyvityksellä voitu tosiasiallisesti tasapainottaa riidanalaisen päätöksen aiheuttamaa MMA:iden sokeriteollisuuden lamaantumista.

73 Siltä osin kuin kantaja ei edes väitä yhteisöjen tuomioistuimen perustaneen arviointinsa virheellisille tai epätäydellisille tosiseikoille, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiana ei ole kyseenalaistaa tätä arviointia.

74 On sitä paitsi huomattava, että kantajan väitteet perustuvat asiassa Emesa annetun tuomion 40—42 kohdan virheelliseen tulkintaan. Yhteisöjen tuomioistuin ei nimittäin ole todennut, että neuvosto voi pienentää MMA:ille aiemmin myönnettyä etuutta vain siinä tapauksessa, että kyseinen etuus on poikkeuksellinen ja tämä hyvitetään muulla tavoin. Tuomiosta ilmenee, että neuvostolla oli oikeus pienentää MMA:ille aiemmin myönnettyä etuutta eli esillä olevassa asiassa AKT/MMA-alkuperän kasautumista koskevaa sääntöä ja jopa poistaa se, sillä " — — tämän säännön soveltaminen sokerialalla olisi saattanut johtaa yhteisen markkinajärjestelyn toiminnan merkittäviin häiriöihin" (tuomion 40 kohta).

75 Osoittaakseen riidanalaisen päätöksen perusteltavuuden ja tasapainoisuuden yhteisöjen tuomioistuin lisää, että joka tapauksessa myönnetty etuus oli poikkeuksellinen ja että neuvosto oli myöntänyt riidanalaisessa päätöksessä muunlaisia etuuksia (asiassa Emesa annetun tuomion 41 ja 42 kohta).

76 Kuitenkaan yhteisöjen tuomioistuin ei asiassa Emesa antamassaan tuomiossa viitannut "hyvityksiin". Yhteisöjen tuomioistuin mainitsee tämän tuomion 42 kohdassa "MMA:ille myönnetyt erilaiset etuudet", eikä kantaja ole kiistänyt näiden etuuksien olemassaoloa.

77 Sen kysymyksen osalta, vahvistetaanko MMA:iden taloudellisille toimijoille AKT/MMA-alkuperän kasautumista koskevassa säännössä poikkeuksellinen etuus, on muistettava, että tavallisten alkuperäsäännösten mukaan tuotteen katsotaan olevan peräisin maasta, jossa se on kokonaan tuotettu tai jossa sitä on riittävästi käsitelty (tavaroiden alkuperän käsitteen yhteisestä määritelmästä 27 päivänä kesäkuuta 1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 802/68 (EYVL L 148, s. 1) 4 ja 5 artikla sekä liitteessä II oleva 1—3 artikla).

78 Asianosaisten kesken on riidatonta, ettei kantajan viemää sokeria ole kokonaan tuotettu MMA:issa. Itse asiassa kyse on AKT-valtioista tuodusta sokerista. Ei sitä paitsi ole kiistetty, että kantajan viemää sokeria ei käsitellä Aruballa riittävästi, jotta sille voitaisiin tavallisten alkuperäsäännösten mukaan myöntää MMA-alkuperäasema.

79 Kantajan viemää sokeria voidaan pitää MMA-alkuperää olevana sokerina vain AKT/MMA-alkuperän kasautumista koskevan säännön nojalla. Tämän säännön mukaan vähäiset jalostustoimet — jopa sellaiset, jotka liitteessä II olevan 3 artiklan 3 kohdassa todetaan nimenomaisesti riittämättömiksi alkuperäaseman antamiseksi MMA:ista peräisin olevalle tuotteelle —, joita MMA:issa tehdään AKT-alkuperää olevalle sokerille, antavat kyseisille tuotteille poikkeuksellisesti MMA-alkuperän. Koska tuotteet, joille myönnetään AKT/MMA-alkuperän kasautuminen, voidaan tuoda yhteisöön tullitta, on katsottava, että MMA:iden taloudellisille toimijoille vahvistetaan tällä säännöllä poikkeuksellinen etuus, kuten yhteisöjen tuomioistuin on korostanut (asiassa Emesa annetun tuomion 41 kohta).

80 Ensimmäisessä kumoamisperusteessaan kantaja väittää lisäksi, että neuvosto on rikkonut perustamissopimuksen 133 artiklan 1 kohtaa vähentämällä sellaista sokerin tuontia, jolle myönnetään AKT/MMA-alkuperän kasautuminen, 3 000 tonniin. MMA-päätöksen 108 b artiklan 1 kohdassa vahvistettu yläraja muodostaa kantajan mukaan nimittäin kyseisessä määräyksessä kielletyn määrällisen rajoituksen. Sitä paitsi vaikka MMA-päätöksestä seuraava järjestelmä vahingoittaa yhteisön muita etuja, neuvosto on perustamissopimuksen 136 artiklan toisen kohdan nojalla velvollinen ottamaan huomioon "saadut kokemukset".

81 On kuitenkin todettava, että yhteisöjen tuomioistuin on asiassa Emesa annetussa tuomiossa jo hylännyt tämän väitteen seuraavalla tavalla:

"45 Ilman että olisi tarpeen käsitellä sitä, voidaanko MMA-päätöksen 108 b artiklassa vahvistettua tariffikiintiötä pitää määrällisenä rajoituksena, tai sitä, antaako AKT/MMA—kasautumisjärjestelmä kyseisille tuotteille MMA-alkuperäaseman perustamissopimuksen 133 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun tuontijärjestelmän soveltamista varten, on todettava, että kyseisiä tuotteita voidaan tuoda kiintiön mukaista määrää enemmän vain, jos maksetaan tulleja.

46 Perustamissopimuksen 133 artiklan 1 kohdassa määrätään kuitenkin, että MMA:ista peräisin olevan, yhteisöön suuntautuvan tuonnin osalta tullit poistetaan niin kuin ne on poistettu jäsenvaltioiden välillä siten kuin 'jäsenvaltioiden välisten tullien asteittaisesta poistamisesta tässä sopimuksessa määrätään'.

47 Tältä osin on todettava komission tavoin, että sokerin kaupan osalta yhteisön sisäiset tariffikiintiöt poistettiin vasta sen jälkeen kun oli otettu käyttöön kyseisen tuotteen yhteinen markkinajärjestely, mikä edellytti muun muassa

kilpailun vääristymien ehkäisemiseksi sitä, että samaan aikaan kaikissa jäsenvaltioissa sovellettavan vähimmäishinnan vahvistamisen kanssa otettiin käyttöön yhteinen yhteisön ulkopuolinen tariffi. Niinpä koska MMA:illa ja yhteisöllä ei ole yhteistä maatalouspolitiikkaa, toimenpiteitä, joilla pyritään ehkäisemään kilpailun vääristymiä tai yhteisön markkinoiden häiriöitä ja jotka voivat olla esimerkiksi tariffikiintiöitä, ei voida pelkästään niiden toteuttamisen perusteella pitää perustamissopimuksen 133 artiklan 1 kohdan vastaisina.

48 Siltä osin, onko muutetun MMA-päätöksen 108 b artiklassa vahvistettu tariffikiintiö yhteensoveltuva perustamissopimuksen 136 artiklan toisen kohdan kanssa, riittää, kun todetaan, että tässä määräyksessä määrätään nimenomaisesti, että neuvosto toimii 'saatujen kokemusten ja tämän sopimuksen periaatteiden pohjalta'. Näitä periaatteita ovat, kuten yhteisöjen tuomioistuin on asiassa [C-390/95 P], Antillean Rice Mills ym. vastaan komissio, [11.2.1999] antamansa tuomion [Kok. 1999, s. I-769] 37 kohdassa todennut, muun muassa yhteistä maatalouspolitiikkaa koskevat periaatteet.

49 Näin ollen neuvostoa ei voida arvostella siitä, että se on ottanut perustamissopimuksen 136 artiklan toista kohtaa täytäntöönpannessaan huomioon yhteisen maatalouspolitiikan asettamat edellytykset.

50 Edellä esitetystä seuraa, että MMA-päätöksen 108 b artiklassa määrätyn toimenpiteen pätevyyttä ei voida asettaa perustamissopimuksen 133 artiklan 1 kohdan ja 136 artiklan toisen kohdan kannalta kyseenalaiseksi sillä perusteella, että siinä vahvistetaan kiintiö sokerin tuonnille, johon sovelletaan AKT/MMA-alkuperän kasautumisjärjestelmää".

82 Edellä esitetyn perusteella ensimmäinen kumoamisperuste on kokonaisuudessaan hylättävä.

83 Ilman että olisi lisäksi tarpeen käsitellä sitä, koskeeko ensimmäinen kumoamisperuste oikeusnormia, jolla annetaan oikeuksia yksityisille, on todettava, ettei tämän perusteen tarkastelussa ole ilmennyt, että yhteisö olisi menetellyt tavalla, jonka vuoksi se voisi olla vahingonkorvausvastuussa.

Oikeusvarmuuden periaatteen ja luottamuksensuojan periaatteen loukkaamista koskeva kumoamisperuste

84 Kantaja väittää riidanalaisen päätöksen loukkaavan oikeusvarmuuden periaatetta ja luottamuksensuojan periaatetta. Kantaja huomauttaa, että lisäämällä MMA-päätökseen 108 b artiklan 1 kohdan neuvosto on vähentänyt sellaista sokerin tuontia, jolle voidaan myöntää AKT/MMA-alkuperän kasautuminen, 3 000 tonniin vuodessa. Kantaja ei ole voinut varautua tällaiseen MMA-päätöksen muutokseen. Kantaja korostaa tältä osin, että MMA-päätös tehtiin kymmeneksi vuodeksi ja että sitä oli sen 240 artiklan 3 kohdassa säädetyllä tavalla muutettava ainoastaan 1.3.1995. Muutos voitiin sitä paitsi tehdä kantajan mukaan vain perustamissopimuksen 132 artiklan 1 kohdassa esitetyn tavoitteen mukaisesti.

85 Kantaja korostaa vielä, että yhteisön oikeuden yleiset periaatteet velvoittavat neuvoston ottamaan huomioon voimassa olevien oikeussääntöjen perusteella investointeja tehneiden ja toimintaa kehittäneiden yritysten edut (asia 90/77, Stimming v. komissio, tuomio 27.4.1978, Kok. 1978, s. 995; asia 84/78, Tomadini, tuomio 16.5.1979, Kok. 1979, s. 1081; asia 120/86, Mulder, tuomio 28.4.1988, Kok. 1988, s. 2321 ja asia C-368/89, Crispoltoni, tuomio 11.7.1991, Kok. 1991, s. I-3695).

86 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomauttaa aluksi, että neuvoston on perustamissopimuksen 136 artiklan toisen kohdan nojalla toimenpiteitä toteuttaessaan otettava huomioon samalla sekä perustamissopimuksen neljännessä

osassa olevat periaatteet, erityisesti perustamissopimuksen 132 artiklassa esitetyt periaatteet, että muut yhteisön oikeuden periaatteet, yhteistä maatalouspolitiikkaa koskevat periaatteet mukaan lukien (asiassa Emesa annetun tuomion 38 kohta). Lisäksi on todettava, että neuvostolla, jolla on MMA:iden assosiaation tavoitteiden ja yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteiden sovittelijana toimiessaan laaja harkintavalta (asiassa Emesa annetun tuomion 39 ja 53 kohta), on oikeus rajoittaa ja jopa poistaa MMA:ille aiemmin myönnetty etuus, jos sen soveltaminen saattaisi johtaa yhteisen markkinajärjestelyn toiminnan merkittäviin häiriöihin.

87 Vaikka perustellun luottamuksen suojaaminen kuuluu yhteisön perusperiaatteisiin, taloudelliset toimijat eivät voi perustellusti luottaa sellaisen olemassa olevan tilanteen säilymiseen, jota voidaan muuttaa yhteisön toimielinten harkintavallan rajoissa (ks. erityisesti asia C-372/96, Pontillo, tuomio 17.9.1998, Kok. 1998, s. I-5091, 22 ja 23 kohta ja asiassa Emesa annetun tuomion 34 kohta).

88 Huolellisen taloudellisen toimijan olisi siis pitänyt varautua siihen, että MMA-päätöstä voidaan muuttaa ja että tämä muutos saattaa esillä olevassa asiassa merkitä MMA:ille aiemmin myönnettyjen etuuksien poistamista tai niiden rajoittamista. Tämä pätee erityisesti esillä olevassa asiassa, sillä kyseessä olevat etuudet ovat poikkeuksellisia (asiassa Emesa annetun tuomion 40 ja 41 kohta). Missään yhteisön oikeuden säännöksessä ei edellytetty neuvoston ottavan huomioon markkinoilla jo toimivien yritysten etuja (ks. vastaavasti asia C-280/93, Saksa v. neuvosto, tuomio 5.10.1994, Kok. 1994, s. I-4973, 79 kohta; Kok. Ep. XVI, s. 173).

89 Kantaja ei voi perustella väitettään MMA-päätöksen 240 artiklan 3 kohdalla, jossa määrätään, että ennen ensimmäisen viisivuotiskauden päättymistä neuvosto tarvittaessa päättää mahdollisista MMA:iden assosiaatiota yhteisöön koskevista muutoksista. Tällä määräyksellä ei nimittäin viedä neuvostolta sillä suoraan perustamissopimuksen nojalla olevaa toimivaltaa muuttaa niitä toimia, jotka se on toteuttanut perustamissopimuksen 136 artiklan nojalla kaikkien perustamissopimuksen 132 artiklassa lueteltujen tavoitteiden saavuttamiseksi (asiassa Emesa annetun tuomion 33 kohta).

90 Kantaja huomauttaa lisäksi, että sen päätös sokeritehtaan perustamisesta Aruballe tehtiin vasta sen jälkeen, kun Aruban viranomaisia ja Alankomaiden pysyvää edustustoa Euroopan unionissa oli kuultu vuosina 1995 ja 1996.

91 Kantaja ei ole voinut varautua siihen, että neuvosto rajoittaisi määrällisesti sellaista sokerin tuontia, jolle myönnetään AKT/MMA-alkuperän kasautuminen. Kantaja korostaa tältä osin, ettei neuvoston päätöksentekomenettely ole julkinen. Aruban viranomaiset ilmoittivat käydyn keskustelun aiheet kantajalle vasta heinäkuusta 1997 alkaen.

92 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa kuitenkin, ettei kantaja ole esittänyt mitään seikkoja, joista ilmenisi, että yhteisön toimielimet olisivat antaneet sille täsmällisiä vakuutuksia, joiden perusteella sille olisi syntynyt perusteltuja odotuksia suunnittelemaansa sokerintuontiin sovellettavan AKT/MMA-alkuperän kasautumisjärjestelmän säilyttämisen suhteen.

93 Sitä vastoin kuten yhteisöjen tuomioistuin asiassa Emesa antamassaan tuomiossa perustellusti korostaa, "asiakirjoista ilmenee, että kun [kantaja] ryhtyi investointeihin Aruballa, sillä oli riittävästi tietoja, jotta se olisi pystynyt tavanomaisen huolellisena toimijana ottamaan ennakolta huomioon sen, että alkuperän kasautumista koskevaa liberaalia järjestelmää saatettaisiin muuttaa rajoittavampaan suuntaan" (tuomion 36 kohta). Yhteisöjen tuomioistuin huomauttaa tältä osin, että "ehdotus [96/C 139/01] julkaistiin 10.5.1996 päivätyssä *Euroopan yhteisöjen virallisen lehden* numerossa eli lähes vuotta aikaisemmin kuin kantaja aloitti tuotannon Aruballa" (tuomion 36 kohta).

94 Yhteisöjen tuomioistuimen mainitsemassa ehdotuksessa 96/C 139/01 esitettiin, että AKT/MMA-alkuperän kasautumisjärjestelmä poistettaisiin muun muassa AKT-valtioista peräisin olevan sokerin osalta. Liitteen II osalta komissio nimit-

täin ehdotti uutta 6 artiklaa, jossa säädettäisiin, että AKT/MMA-alkuperän kasautumista koskevaa sääntöä ei sovelleta "sellaisiin yhdenmukaistetun järjestelmän 1—24 luvussa lueteltuihin tuotteisiin, jotka ovat — — peräisin AKT-valtioista". Sokeri mainitaan yhdenmukaistetun järjestelmän 15 luvussa.

95 Näin ollen ehdotuksessa 96/C 139/01, joka julkaistiin toukokuussa 1996 eli noin yhdeksän kuukautta ennen kantajana olevan yrityksen perustamista ja 11 kuukautta ennen kuin kantaja aloitti sokerintuotantonsa (ks. edellä 19 kohta), esitettiin sellaisen järjestelmän käyttöönottamista, joka oli kantajan osalta vieläkin rajoittavampi kuin muutetun MMA-päätökseen 108 b artiklan 1 kohta, jossa AKT/MMA-alkuperän kasautuminen myönnetään vuosittain 3 000 tonnille sokeria.

96 Lopuksi kantaja väittää, että riidanalaisella päätöksellä loukataan luottamuksensuojan periaatetta, sillä siinä ei vahvisteta MMA-päätöksen tarkistamishetkellä MMA:issa harjoitetun toiminnan osalta mitään siirtymäkautta tai siirtymäajan säännöksiä. Esillä olevassa asiassa ei kantajan mukaan ole olemassa mitään ehdotonta yleistä etua, jolla olisi voitu perustella se, että MMA-päätöstä tarkistettaessa ei päätetä siirtymätoimenpiteistä (asia C-183/95, Affish, tuomio 17.7.1997, Kok. 1997, s. I-4315, 57 kohta).

97 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on jo todennut, että missään yhteisön oikeuden säännöksessä ei edellytetty neuvoston ottavan huomioon markkinoilla jo toimivien yritysten etuja (ks. edellä 88 kohta).

98 Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomauttaa, ettei kantaja edes väitä, että se olisi riidanalaisen päätöksen tekemishetkellä ollut kuljettamassa yhteisöön sokerilastia, jonka osalta se saattoi perustellusti luottaa siihen, että tuotteet voitiin tuoda yhteisöön rajoituksetta (ks. vastaavasti edellä 52 kohdassa mainittu asia Sofrimport v. komissio, tuomion 16—21 kohta ja asia T-267/94, Oleifici Italiani v. komissio, tuomio 11.7.1997, Kok. 1997, s. II-1239, 38—40 kohta).

99 On vielä todettava että komissio antoi 17.12.1997 asetuksen (EY) N:o 2553/97 eräiden CN-koodeihin 1701, 1702, 1703 ja 1704 kuuluvien tuotteiden tuontitodistusten myöntämistä koskevista yksityiskohtaisista säännöistä AKT/MMA-alkuperän kasautumisen vuoksi (EYVL L 349, s. 26). Asetuksen N:o 2553/97 8 artiklasta seuraa, että muutetun MMA-päätöksen 108 b artiklaa sovelletaan vasta 1.1.1998 alkaen ja että 10.12.1997 ja 31.12.1997 välisenä aikana jätetyt tuontitodistushakemukset myönnetään 3 000 tonnin rajoissa. Ei sitä paitsi ole kiistetty, että ennen 10.12.1997 jätetyt tuontitodistushakemukset hyväksyttiin kokonaisuudessaan.

100 Tästä on siis seurauksena, että kuukauden ajan on ollut voimassa siirtymäkauden järjestelmä, joka lisäksi oli antelias, koska sellaista sokeria, jolle myönnetään AKT/MMA-alkuperän kasautuminen, voitiin 10.12.1997 ja 31.12.1997 välisen 21 päivän ajan tuoda "vuosittainen" 3 000 tonnin määrä.

101 Siirtymäkauden puuttumista koskeva väite on siis hylättävä.

102 Edellä esitetyn perusteella oikeusvarmuuden periaatteen ja luottamuksensuojan periaatteen loukkaamista koskeva kumoamisperuste on hylättävä. Tätä perustetta tutkittaessa ei myöskään ole osoittautunut, että yhteisö olisi rikkonut sellaista oikeusnormia, jolla annetaan oikeuksia yksityisille.

Suhteellisuusperiaatteen loukkaamista koskeva kumoamisperuste

103 Aluksi kantaja väittää, että neuvostolla on velvollisuus sovittaa yhteen perustamissopimuksen 3 artiklassa esitetyt erilaiset tavoitteet yhteistä maatalouspolitiikkaa kuitenkaan suosimatta (asia 68/86, Yhdistynyt kuningaskunta v.

neuvosto, tuomio 23.2.1988, Kok. 1988, s. 855, 12 kohta; Kok. Ep. IX, s. 371 ja asia C-180/96 R, Yhdistynyt kuningaskunta v. komissio, määräys 12.7.1996, Kok. 1996, s. I-3903, 36 kohta). Esillä olevassa asiassa kantaja väittää neuvoston loukanneen suhteellisuusperiaatetta suosimalla yhteistä maatalouspolitiikkaa MMA:iden etujen vahingoksi.

104 Asiassa Emesa antamassaan tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin on todennut yhtäältä, että "neuvoston on perustamissopimuksen 136 artiklan toisen kohdan nojalla toimenpiteitä toteuttaessaan otettava huomioon samalla sekä perustamissopimuksen neljännessä osassa olevat periaatteet että muut yhteisön oikeuden periaatteet, yhteistä maatalouspolitiikkaa koskevat periaatteet mukaan lukien" (tuomion 38 kohta), ja toisaalta, että "neuvosto voi tarvittaessa pienentää tiettyjä MMA:ille aiemmin myönnettyjä etuuksia, kun se joutuu tasapainoilemaan perustamissopimuksessa vahvistettujen eri tavoitteiden välillä" (tuomion 39 kohta).

105 Kantajan väite on siis hylättävä. Jäljempänä tässä tuomiossa tutkitaan, onko neuvosto tehnyt esillä olevassa asiassa ilmeisen virheen, kun se on arvioinut "tarvetta" rajoittaa sellaista sokerin tuontia, jolle myönnetään AKT/MMA-alkuperän kasautuminen (ks. jäljempänä 117—150 kohta).

106 Toiseksi kantaja väittää, että muutetun MMA-päätöksen 108 b artiklan 1 kohtaan sisältyy MMA:ista peräisin olevan sokerin tuontia yhteisöön koskeva rakenteellinen rajoitus. Tässä määräyksessä nimittäin pienennetään sellaisen AKT-alkuperää olevan sokerin määrä, joka voidaan tuoda yhteisöön MMA-alkuperän saaneena liitteessä II olevassa 6 artiklassa tarkoitettujen käsittely- tai valmistustoimien suorittamisen jälkeen, 3 000 tonniin. Kantajan mukaan MMA:ista peräisin olevan tuonnin osalta voidaan toteuttaa ainoastaan MMA-päätöksen 109 artiklaan perustuvia väliaikaisia ja rajoittavia toimenpiteitä, kunhan näillä toimenpiteillä "rajoitetaan MMA:ista peräisin olevien tuotteiden vapaata tuontia yhteisöön ainoastaan poikkeuksellisesti, osittain ja väliaikaisesti" (asia C-430/92, Alankomaat v. komissio, tuomio 26.10.1994, Kok. 1994, s. I-5197; asia C-310/95, Road Air, tuomio 22.4.1997, Kok. 1997, s. I-2229, 40 ja 41 kohta sekä edellä 42 kohdassa mainittu asia Antillean Rice Mills ym. v. komissio, tuomion 95 kohta).

107 Asiassa Emesa annetusta tuomiosta (40 kohta) kuitenkin ilmenee, että neuvostolla on oikeus rajoittaa MMA:ille aiemmin myönnettyjä etuuksia rakenteellisesti eli esillä olevassa asiassa AKT/MMA-alkuperän kasautumista koskevan säännön soveltamista sokerialalla, jos osoitetaan, että "[tämän] säännön soveltaminen [kyseisellä] alalla olisi saattanut johtaa yhteisen markkinajärjestelyn toiminnan merkittäviin häiriöihin — —." Jäljempänä tässä tuomiossa tutkitaan, onko neuvosto tehnyt ilmeisen virheen arvioidessaan sitä uhkaa, jonka AKT/MMA-alkuperän kasautumista koskeva sääntö muodostaa sokerin yhteiselle markkinajärjestelylle (ks. jäljempänä 117—150 kohta).

108 Kolmanneksi kantaja huomauttaa, että Fischlerin 18.12.1997 kantajan asiamiehelle osoittamasta kirjeestä ja Soubestren komission puolesta Alankomaiden pysyvälle edustustolle 9.7.1997 osoittamasta kirjeestä ilmenee, että muutetun MMA-päätöksen 108 b artiklan 1 kohdassa oleva rakenteellinen rajoitus on vaihtoehtoinen ratkaisu. Suojatoimenpiteen sijasta toteutetun rakenteellisen rajoituksen on kantajan mielestä oltava ainakin MMA-päätöksen 109 artiklassa tarkoitettuja toimenpiteitä koskevien edellytysten mukainen. Ei nimittäin voida hyväksyä sitä, että lopullinen rakenteellinen rajoitus olisi suojatoimenpidettä helpommin vahvistettavissa. MMA-päätöksen 109 artiklan mukaisen suojatoimenpiteen vahvistamisedellytyksiä ei esillä olevassa asiassa ole täytetty.

109 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo kuitenkin, etteivät kantajan mainitsemat komission kaksi kirjettä tue kantajan väitettä.

110 Ensinnäkin Soubestren allekirjoittamassa kirjeessä komissio hylkäsi Alankomaiden viranomaisten tekemän ehdotuksen. Nämä viranomaiset olivat ehdottaneet viennin vähimmäishintajärjestelmän vahvistamista MMA:ista peräisin olevalle sokerille ja suojatoimenpiteitä koskevan menettelyn mukauttamista maailman kauppajärjestön (WTO) piirissä noudatettaviin sääntöihin. Tästä kirjeestä ei kuitenkaan ilmene millään tavoin, että neuvoston riidanalaisessa päätöksessä aiemmin vahvistama rakenteellinen rajoitus olisi peitelty suojatoimenpide.

111 Toisaalta 18.12.1997 päivätty Fischlerin kirje on vastaus kantajan asiamiehen kirjeeseen, jossa kantaja oli esittänyt perusteita sille, miksi MMA-alkuperää olevaa sokeria koskevia turvatoimenpiteitä ei ollut tarpeen antaa. Fischler hyväksyi tämän arvioinnin. Hänen selvitti, että komission mukaan "suojatoimenpiteiden toteuttaminen ei tällä hetkellä ollut tarpeellista" ("safeguard measures seem, for the time being, unnecessary") riidanalaisen päätöksen tekemisen johdosta. Fischler ei suinkaan esittänyt, että riidanalainen päätös olisi suojatoimenpiteen sijasta vahvistettu vaihtoehtoinen ratkaisu. Kirjeestä ilmenee ainoastaan, että yhteisön markkinoiden häiriöt oli poistettu riidanalaisessa päätöksessä vahvistetulla rakenteellisella ratkaisulla, joten suojatoimenpiteiden vahvistaminen ei ollut tarpeen.

112 Kantajan mainitsemat kaksi kirjettä eivät siten osoita, että muutetun MMA-päätöksen 108 b artiklan 1 kohdassa vahvistettu AKT/MMA-alkuperän kasautumisen rajoittaminen olisi peitelty suojatoimenpide tai tällaisen toimenpiteen sijasta toteutettu vaihtoehtoinen ratkaisu.

113 Joka tapauksessa yhteisöjen tuomioistuin on asiassa Emesa antamassaan tuomiossa jo todennut, että "muutetun MMA-päätöksen 108 b artiklan 1 kohdassa määrätty toimenpide ei ole suojatoimenpide, jolla olisi tarkoitus poikkeuksellisesti ja väliaikaisesti vastata ilmenneisiin poikkeuksellisiin vaikeuksiin, joita tavallisesti sovellettavalla kauppajärjestelmällä ei voida ehkäistä, vaan tällä toimenpiteellä muutetaan juuri tätä tavallista järjestelmää niiden samojen kriteerien mukaisesti, joiden nojalla MMA-päätös tehtiin" ja että siten "MMA-päätöksen 109 artiklan mukaisten suojatoimenpiteiden käyttöönottamisen edellytyksillä ei ole merkitystä arvioitaessa [riidanalaisen] päätöksen — — pätevyyttä" (tuomion 61 kohta). Yhteisöjen tuomioistuin totesi, että "kun neuvosto antoi muutetun MMA-päätöksen 108 b artiklan, sen ei näin ollen tarvinnut ottaa huomioon niitä erityisiä edellytyksiä, jotka liittyvät MMA-päätöksen 109 artiklan mukaisten suojatoimenpiteiden käyttöönottamiseen" (tuomion 62 kohta).

114 Kantajan kolmas väite on siis myös hylättävä.

115 Neljänneksi kantaja väittää, että muutetun MMA-päätöksen 108 b artiklan 2 kohta on suhteellisuusperiaatteen vastainen siltä osin kuin sokerin jauhamista ("milling") ei pidetä riittävänä valmistus- tai käsittelytoimena AKT/MMA-alkuperän kasautumisen myöntämiseksi. Kantaja korostaa tältä osin, että muutetun MMA-päätöksen 108 b artiklan 2 kohdan nojalla sokerin värjäys, joka ei ole niin merkittävä valmistus- tai käsittelytoimi kuin jauhaminen, riittää MMA-alkuperän antamiseksi.

116 Tämä väite perustuu kuitenkin riidanalaisen päätöksen virheelliseen tulkintaan. Kuten yhteisöjen tuomioistuin nimittäin korostaa asiassa Emesa antamassaan tuomiossa (59 ja 60 kohta), "108 b artiklan 2 kohdassa tyydytään esittämään kaksi esimerkkiä niistä toimista, joita voidaan pitää riittävinä antamaan tuotteille MMA-alkuperäasema, mutta siinä ei ole kuitenkaan tätä koskevaa tyhjentävää luetteloa", joten kantaja "ei voi perustellusti väittää, että [tässä artiklassa] — — 'milling' olisi poistettu niiden toimien joukosta, joilla on merkitystä alkuperän kasautumisen kannalta".

117 Kyseinen väite on siis myös hylättävä.

118 Viidenneksi kantaja väittää, että yhteisön sokerimarkkinoilla vallitseva tilanne ei edellyttänyt sellaisen sokerin tuonnin rajoittamista, jolle myönnetään AKT/MMA— alkuperän kasautuminen, 3 000 tonniin vuodessa.

119 Yhteisöjen tuomioistuin totesi asiassa Emesa antamassaan tuomiossa (53—58 kohta) tältä osin seuraavaa:

"53 On palautettava mieliin, että nyt käsiteltävänä olevan kaltaisella alalla, jolla yhteisön toimielimillä on laaja harkintavalta, ainoastaan toimenpiteen ilmeisellä soveltumattomuudella sillä tavoitellun päämäärän saavuttamiseen

saattaa olla vaikutusta sen laillisuuteen. Yhteisöjen tuomioistuimen harjoittamaa valvontaa koskeva rajoitus on erityisen välttämätön, jos neuvosto joutuu toimimaan erilaisten etujen sovittelijana ja näin ollen tekemään valintoja omaan vastuualueeseensa kuuluvien poliittisten vaihtoehtojen välillä (ks. [em.] asia — — Saksa v. neuvosto — — [tuomion] 90 ja 91 kohta; asia C-44/94, Fishermen's Organisations ym., tuomio 17.10.1995, Kok. 1995, s. I-3115, 37 kohta ja asia C-150/94, Yhdistynyt kuningaskunta v. neuvosto, tuomio 19.11.1998, Kok. 1998, s. I-7235, 87 kohta).

54 — — Tässä yhteydessä ei voida katsoa, että muutetun MMA-päätöksen 108 b artiklassa vahvistetun kiintiön käyttöönottaminen olisi selvästi ylittänyt sen, mikä oli tarpeen neuvoston tavoittelemien päämäärien saavuttamiseksi.

55 [Riidanalaisen] päätöksen — — seitsemännestä perustelukappaleesta ilmenee tältä osin, että neuvosto on antanut 108 b artiklan ensinnäkin siitä syystä, että se oli joutunut toteamaan, että 'MMA:ista peräisin olevien kaikkien tuotteiden vapaa markkinoille pääsy sekä AKT-valtioista ja MMA:ista peräisin olevien tuotteiden alkuperän kasautumisen säilyttäminen' merkitsivät 'vaaraa' siitä, että MMA:iden kehittämistä koskevan yhteisön politiikan ja yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteet 'ovat ristiriidassa' keskenään, ja toiseksi ottaakseen huomioon sen, että 'tiettyjen yhteiseen markkinajärjestelyyn kuuluvien tuotteiden osalta yhteisön markkinoilla esiintyneet vakavat häiriöt ovatkin useita kertoja johtaneet suojatoimenpiteiden toteuttamiseen'.

56 On kuitenkin todettava asiakirjavihkosta ilmenevän toisaalta, että [riidanalaisen] päätöksen — — tekemishetkellä yhteisössä tuotettiin juurikassokeria enemmän kuin sitä kulutettiin yhteisössä, minkä lisäksi AKT-valtioista tuotiin ruokosokeria tämän tuotteen erityisen kysynnän tyydyttämiseksi ja sen WTO:n piirissä tehtyihin sopimuksiin perustuvan velvoitteen täyttämiseksi, jonka mukaan yhteisön pitää tuoda tietty määrä sokeria yhteisön ulkopuolisista maista. Toisaalta yhteisön oli myös tuettava sokerin vientiä maksamalla vientitukea WTO:n piirissä tehtyjen sopimusten asettamissa rajoissa. Näin ollen neuvosto on perustellusti voinut katsoa, että yhteisön

tuotannon kannalta jopa minimaalinen yhteisön markkinoille tuleva sokerin lisämäärä olisi pakottanut yhteisön toimielimet lisäämään vientitukien määrää edellä mainituissa rajoissa tai pienentämään eurooppalaisten tuottajien kiintiöitä, mikä olisi aiheuttanut häiriöitä sokerin yhteisessä markkinajärjestelyssä, jonka tasapaino oli horjuva, ja mikä olisi ollut yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteiden vastaista.

57 Lisäksi sekä ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevasta päätöksestä että neuvoston ja komission ilmoittamista luvuista ilmenee, että 3 000 tonnin vuotuinen kiintiö ei ole MMA:ista peräisin olevan sokerin perinteisiä tuontimääriä pienempi, sillä nämä viimeksi mainitut eivät itse tuota tätä tuotetta. Koska AKT-valtioista peräisin oleva tavara saa MMA:iden alueella vain vähän lisäarvoa, teollisuus, johon [riidanalaisella] päätöksellä — — on vaikutusta, pystyi lisäksi vain vähäisessä määrin vaikuttamaan näiden viimeksi mainittujen kehitykseen. Ei myöskään ollut poissuljettua, että alkuperän kasautumista koskevan säännön rajoittamaton soveltaminen olisi merkinnyt vaaraa siitä, että AKT-valtioista peräisin olevat tuotteet olisi keinotekoisesti kierrätetty MMA:iden alueen kautta, jotta yhteisön markkinoille olisi voitu tuoda sokeria sellaisia määriä, jotka ylittivät ne määrät, joiden tulleitta tapahtuva pääsy näille markkinoille oli sopimusteitse taattu näille valtioille.

58 Tästä seuraa, että muutetun MMA-päätöksen 108 b artiklan 1 kohdassa määrättyä toimenpidettä, joka koskee sellaista sokerin tuontia, jolle myönnetään AKT/MMA-alkuperän kasautuminen, ei voida pitää suhteellisuusperiaatteen vastaisena."

120 Kantajan 9.10.2000 päivätyissä huomautuksissa arvostellaan voimakkaasti näitä tuomion kohtia.

121 Asiassa Emesa annetun tuomion 55 kohdan osalta kantaja väittää aluksi, että yhteisöjen tuomioistuin on ottanut arviointinsa lähtökohdaksi riidanalaisen päätöksen johdanto-osan seitsemännessä perustelukappaleessa esitetyt toteamukset asettamatta niiden paikkansapitävyyttä kyseenalaiseksi.

122 Tämä väite on hylättävä. Toimenpiteen lainmukaisuuden valvominen edellyttää nimittäin sen perusteluiden huomioonottamista. Kun yhteisöjen tuomioistuin on arvioinut, onko neuvosto loukannut suhteellisuusperiaatetta, se on tuomionsa 55 kohdassa siten aluksi esittänyt ne perustelut, joihin neuvosto on riidanalaisessa tuomiossa vedonnut rajoittaessa sellaisen sokerin tuontia, jolle myönnetään AKT/MMA-alkuperän kasautuminen. Yhteisöjen tuomioistuin ei kuitenkaan ole pitänyt näitä neuvoston toteamuksia vahvistettuina tosiseikkoina. Tuomionsa 56 ja 57 kohdassa se on nimittäin tutkinut, perustuivatko riidanalaisen päätöksen johdanto-osan seitsemännessä perustelukappaleessa esitetyt toteamukset ilmeisille arviointivirheille, mikä ei sen mielestä ollut näin.

123 Kantaja väittää lisäksi, että yhteisöjen tuomioistuin on tehnyt asiassa Emesa antamansa tuomion 55 kohdassa tosiseikkoihin liittyviä virheitä, jotka horjuttavat sitä päätelmää, että riidanalainen päätös ei ole suhteellisuusperiaatteen vastainen.

124 Kantaja esittää tältä osin, ettei sokeriin, jolle myönnetään AKT/MMA-alkuperän kasautuminen, ole ennen riidanalaisen päätöksen tekemistä kohdistettu suojatoimenpiteitä. Kantajan mukaan on sitä paitsi virheellistä väittää, että "tiettyjen tuotteiden" osalta olisi toteutettu suojatoimenpiteitä.

125 On kuitenkin todettava, että neuvosto ei ole riidanalaisen päätöksen johdanto-osan seitsemännessä perustelukappaleessa eikä yhteisöjen tuomioistuin ole asiassa Emesa antamassaan tuomiossa väittänyt, että yhteisö olisi toteuttanut aiemmin suojatoimenpiteitä sokerintuonnin rajoittamiseksi. Riidanalaisen päätöksen johdanto-osan seitsemäs perustelukappale on ymmärrettävä siten, että niiden "tiettyjen yhteiseen markkinajärjestelyyn kuuluvien tuotteiden [aiheutta-

mien] yhteisön markkinoilla esiintyneiden vakavien häiriöiden, [jotka] ovat useita kertoja johtaneet suojatoimenpiteiden toteuttamiseen", tapaan häiriöitä oli odotettavissa myös sokerin osalta. Neuvoston mukaan nämä häiriöt olivat perusteena rakenteellisten toimenpiteiden toteuttamiselle, ja yhteisöjen tuomioistuin on hyväksynyt tämän arvioinnin asiassa Emesa antamassaan tuomiossa.

126 Vaikka suojatoimenpiteitä olisikin aikaisemmin toteutettu vain MMA:ista peräisin olevan riisin osalta, neuvosto ei ole tehnyt mitään ilmeistä arviointivirhettä viittaamalle "tiettyjen tuotteiden" osalta toteutettuihin suojatoimenpiteisiin. Esimerkiksi edellä 42 kohdassa mainitussa asiassa Antillean Rice Mills ym. vastaan komissio annetun tuomion kohteena oleva suojatoimenpide koski erilaisia tuotteita eli CN-koodeihin 1006 30 21—1006 30 48 kuuluvia eri riisilajeja. Sitä paitsi myös muutetun MMA-päätöksen 108 b artiklan 1 kohta, jota sovelletaan näennäisesti vain yhteen tuotteeseen eli sokeriin, koskee itse asiassa erilaisia tuotteita, nimittäin "tariffinimikkeisiin 1701, 1702, 1703 ja 1704 kuuluvia tuotteita".

127 Kantajan mukaan yhteisöjen tuomioistuin on tehnyt asiassa Emesa annetun tuomion 56 kohdassa myös tosiseikkoihin liittyviä virheitä.

128 Istunnossa esitetyn tähän liittyvän kysymyksen johdosta kantaja kuitenkin selvitti kiistävänsä tosiseikkoja koskevat yhteisöjen tuomioistuimen arvioinnit eikä näiden tosiseikkojen aineellista oikeellisuutta.

129 Kantaja huomauttaa tältä osin, että yhteisöjen tuomioistuimen arviointi sellaisen sokerin tuontia, jolle voidaan myöntää AKT/MMA-alkuperän kasautuminen, koskevan rajoituksen tarpeellisuudesta ja suhteellisuudesta perustuu kolmeen seikkaan, nimittäin ensinnäkin yhteisön juurikassokerintuotannon ylijäämäisyyteen yhteisössä riidanalaisen päätöksen tekemishetkellä kulutettuun määrään verrattuna, toiseksi etuuskohteluun oikeutetun sokerin tuonnin huomattavaan määrään ja kolmanneksi WTO:n piirissä tehtyihin sopimuksiin (jäljempänä WTO-sopimukset) perustuviin velvoitteisiin.

130 Kantajan mukaan tuotannon ylijäämäisyys on rakenteellista ja se on ollut olemassa aina, jopa riidanalaisen päätöksen tekemishetkellä vuonna 1991. On siis virheellistä väittää, kuten yhteisöjen tuomioistuin on tehnyt asiassa Emesa annetun tuomion 56 kohdassa, että yhteisön sokerimarkkinoiden tasapaino oli horjuva. Sitä paitsi etuuskohteluun oikeutettua tuontia oli lisätty jatkuvasti ilman, että yhteisö oli vuoteen 2000 tai 2001 saakka ajatellut oman tuotannon rajoittamisen olevan tarpeellista. Tätä asenne johtui siitä, että yhteisessä markkinajärjestelyssä vallitsee omarahoitusjärjestelmä, jonka kustannuksista kuluttajat vastaavat.

131 Kantajan mielestä on väärin ajatella, että MMA:ista peräisin olevan sokerin tuonti johtaisi vastaavan sokerimäärän tuettuun vientiin. Nämä toimenpiteet eivät nimittäin ole automaattisessa yhteydessä toisiinsa, kuten komissio ja neuvosto ovat myöntäneet (edellä 25 kohdassa mainittu, asiassa Emesa Sugar v. komissio 30.4.1999 annettu määräys).

132 Ei sitä paitsi voida väittää, että MMA:ista peräisin oleva tuonti, joka jonkin ajan kuluttua olisi jopa 100 000—150 000 tonnia vuodessa, muodostaisi WTO-sopimuksiin perustuviin yhteisön velvoitteisiin liittyvän ongelman. Kantajan mukaan komissio on välitoimimenettelyssä myöntänyt, että yhteisön viemä sokerimäärä, josta maksetaan vientitukea, on WTO-sopimuksissa sallittua määrää pienempi. Markkinointivuosille 1995/1996—1997/1998 jäävä lisämarginaali oli suuruudeltaan 1 120 000 tonnia (asia T-229/97 R, CEFS v. neuvosto, määräys 8.10.1997, Kok. 1997, s. II-1649). Komission laskelmien mukaan tämä marginaali oli 1.7.1997 suuruudeltaan 998 200 tonnia (edellä 25 kohdassa mainittu, 30.4.1999 annettu määräys asiassa Emesa Sugar v. komissio, 107 kohta). Markkinointivuonna 2000/2001 lisämarginaali ylitti 400 000 tonnia. MMA:ista peräisin oleva vähäinen tuonti ei siten ole voinut estää yhteisöä noudattamasta WTO-sopimuksiin perustuvia velvoitteitaan ainakin markkinointivuoteen 2000/2001 saakka. Kantaja väittää lisäksi, että MMA-alkuperää oleva sokeri voidaan sisällyttää AKT-alkuperää olevaan sokeriin näiden kahden

alkuperän kasautumisen johdosta. Kyse on etuuskohteluun oikeutetusta sokerista, joka ei kuulu niiden velvoitteiden joukkoon, joihin yhteisö on sitoutunut WTO-sopimusten perusteella (ks. luettelon CXL sivulla 1 oleva alaviite).

133 Rakenteellinen ylituotanto on yhteisön sokeriteollisuuden vakava ongelma. Kantajan mukaan aikaisemmin ei ole koskaan ajateltu, että ainakin vuodesta 1973 lähtien vallinnut ylituotanto olisi edellyttänyt, että etuuskohteluun oikeutettua sokerin tuontia yhteisöön oli rajoitettava. MMA:ista peräisin olevan sokerin tuonnin rajoittaminen riidanalaisella päätöksellä 3 000 tonniin vuonna 1997 on siis ollut suhteetonta, kun tämä tuonti on tuskin yltänyt 10 000 tonniin ja kun yhteisöllä on tuolloin ollut WTO-sopimusten perusteella käytettävissään noin miljoonan tonnin suuruinen ylimääräinen vientimarginaali. Kantaja huomauttaa, että kun MMA:ista peräisin olevan sokerin tuonti vuonna 1999 ylitti 50 000 tonnia AKT/MMA-alkuperän kasautumisen johdosta, yhteisö ei edes uskonut, että määrällisten rajoitusten asettaminen olisi tarpeellista, vaan vahvisti vähimmäishinnat.

134 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomauttaa aluksi, että yhteisöjen tuomioistuin on todennut asiassa Emesa annetun tuomion 40 kohdassa, että muun muassa tuomion 56 kohdassa arvioidun, sokerialalla vallitsevan tilanteen perusteella neuvosto on perustellusti voinut katsoa, että AKT/MMA-alkuperän kasautumista koskevan säännön soveltamista sokeriin oli tarpeellista rajoittaa, sillä kyseisen etuuden soveltaminen tällä alalla "olisi saattanut johtaa yhteisen markkinajärjestelyn toiminnan merkittäviin häiriöihin".

135 Koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiana ei ole kyseenalaistaa yhteisöjen tuomioistuimen arviointia sellaisista tosiseikoista, joiden aineellista oikeellisuutta ei ole kiistetty (ks. edellä 28 kohta), asiassa Emesa annetun tuomion 56 kohtaa koskevat kantajan väitteet — muun muassa siitä, onko neuvosto tehnyt ilmeisen arviointivirheen, kun se on vuonna 1997 katsonut, että AKT/MMA-alkuperän kasautumista koskevan säännön soveltaminen rajoituksitta "olisi saattanut johtaa yhteisen markkinajärjestelyn toiminnan merkittäviin häiriöihin" — tutkitaan vain ylimääräisenä seikkana.

136 Tältä osin on aluksi huomattava, että asianosaisten kesken on riidatonta, että sokerin hinta yhteisössä oli riidanalaisen päätöksen tekemishetkellä yli kaksi kertaa korkeampi kuin sokerin maailmanmarkkinahinta. Kantaja vakuuttaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen sille esittämän kirjallisen kysymyksen johdosta, että AKT-valtioista ostetusta sokerista ei peritä Aruballa tuontitullia. Koska MMA:issa käsitellylle AKT-alkuperää olevalle sokerille myönnetään AKT/MMA-alkuperän kasautumista koskevaa sääntöä soveltamalla MMA-alkuperä ja se näin ollen vapautetaan yhteisön tulleista, sokerin maailmanmarkkinahinnan ja yhteisön hinnan välinen huomattava ero aiheutti riidanalaisen päätöksen tekemishetkellä tosiasiallisen vaaran siitä, että sokerin, jolle myönnetään AKT/MMA-alkuperän kasautuminen, vienti yhteisöön lisääntyisi.

137 Kantaja arvioi itsekin, että vaikka sokeria, jolle myönnetään AKT/MMA-alkuperän kasautuminen, vietiin vuonna 1996 yhteisöön vähemmän kuin 3 000 tonnia, vienti olisi myöhempinä vuosina noussut 100 000—150 000 tonniin, jos riidanalaista päätöstä ei olisi tehty. Tässä arviossa ei sitä paitsi oteta huomioon edes muuta potentiaalista vientiä vaan se perustuu kahden jo olemassa olevan yrityksen sekä kahden muun yrityksen, joiden liiketoiminnan oli määrä alkaa riidanalaisen päätöksen tekemishetkellä, tuotantoon (ks. NEI-kertomus, s. 85, 6.5 kohta). Joka tapauksessa sokerin maailmanmarkkinahinnan ja yhteisön hinnan välinen huomattava ero huomioon ottaen on erittäin todennäköistä, että kyseisille markkinoille olisi tullut lisää yrityksiä, jollei neuvosto olisi rajoittanut AKT/MMA-alkuperän kasautumista koskevan säännön soveltamista sokerin osalta.

138 Kuten yhteisöjen tuomioistuin korostaa asiassa Emesa antamansa tuomion 57 kohdassa, riidanalaisen päätöksen tekemishetkellä oli sitä paitsi olemassa kiistaton vaara siitä, että "AKT-valtioista peräisin olevat tuotteet olisi keinotekoisesti kierrätetty MMA:iden alueen kautta, jotta yhteisön markkinoille olisi voitu tuoda sokeria sellaisia määriä, jotka ylittivät ne määrät, joiden tulleitta tapahtuva pääsy näille markkinoille oli sopimusteitse taattu näille valtioille". Tältä osin on huomattava, että AKT/MMA-alkuperän kasautumista koskevan säännön nojalla aivan yksinkertaiset käsittelytoimet (jopa sellaiset, joiden perusteella MMA-alkuperää ei tavallisesti koskaan myönnetä) riittävät siihen, että AKT-tuotteita voidaan pitää MMA-tuotteina ja tuoda yhteisön markkinoille tulleitta.

139 Edellä esitetyn perusteella on todettava, että riidanalaisen päätöksen tekemishetkellä oli olemassa tosiasiallinen vaara siitä, että sellaisen sokerin, jolle myönnetään AKT/MMA-alkuperän kasautuminen, vienti yhteisöön lisääntyy huomattavasti.

140 Sen kysymyksen osalta, uhkaisiko viennin välitön lisääntyminen aiheuttaa häiriöitä sokerin yhteiseen markkinajärjestelyyn, on huomattava, että kantaja ei kiistä asiassa Emesa annetun tuomion 56 kohdassa esitettyjä tosiasiaväitteitä, joiden mukaan "yhteisössä tuotettiin juurikassokeria enemmän kuin sitä kulutettiin yhteisössä" ja yhteisön piti WTO-sopimusten nojalla "tuoda tietty määrä sokeria yhteisön ulkopuolisista maista", minkä lisäksi "AKT-valtioista tuotiin ruokosokeria tämän tuotteen erityisen kysynnän tyydyttämiseksi". Ottaen huomioon yhteisön hinnan korkeuden maailmanmarkkinahintaan verrattuna "yhteisön oli myös tuettava sokerin vientiä maksamalla vientitukea [WTO-sopimusten] asettamissa rajoissa".

141 Sen kantajan väitteen osalta, että sokerin ylituotanto yhteisössä on rakenteellista ja se on ollut olemassa jo vuonna 1991, jolloin AKT/MMA-alkuperän kasautumista koskevan sääntö otettiin käyttöön, on todettava, ettei sokeri ole ainoa tuote, johon tätä sääntöä sovelletaan. Sen sijaan kyse on yleisestä etuudesta, jota sovelletaan kaikkiin MMA:issa jalostettuihin tuotteisiin. Jos tällaisen etuuden soveltaminen aiheuttaa tai uhkaa aiheuttaa häiriöitä tietyllä alalla, yhteisöllä on oikeus toteuttaa yksittäisiä tai rakenteellisia toimenpiteitä ongelman ratkaisemiseksi.

142 Yhteisöjen tuomioistuimen mukaan "neuvosto on perustellusti voinut katsoa, että yhteisön tuotannon kannalta jopa minimaalinen yhteisön markkinoille tuleva sokerin lisämäärä olisi pakottanut yhteisön toimielimet lisäämään vientitukien määrää [WTO-sopimuksissa määrätyissä] rajoissa tai pienentämään eurooppalaisten tuottajien kiintiöitä, mikä olisi aiheuttanut häiriöitä sokerin yhteisessä

markkinajärjestelyssä, jonka tasapaino oli horjuva, ja mikä olisi ollut yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteiden vastaista" (asiassa Emesa annetun tuomion 56 kohta).

143 Kantaja kiistää tämän tosiseikkoja koskevan arvioinnin. Kantajan mukaan ei ollut olemassa todellista vaaraa siitä, että yhteisön sokerimarkkinoille aiheutuisi häiriöitä.

144 Kuitenkin mikäli yhteisön sokerimarkkinoilla, jossa vallitsee suojattu hintajärjestelmä, tarjonta on jo kysyntää suurempi, on perusteltua katsoa, että tarjonnan kaikenlainen lisääminen maahantuonnilla aiheuttaisi häiriöitä. Markkinoiden epävarman tasapainon — joka on pikemminkin valvottua epätasapainoa, sillä tasapaino saavutetaan vain vientiä tukemalla — säilyttämiseksi olisi nimittäin joko laskettava interventiohintoja huomattavasti tuonnin hillitsemiseksi ja kysynnän lisäämiseksi tai rajoitettava yhteisön tuotantoa ja/tai lisättävä vientiä, josta on yhteisön hintojen ja maailmanmarkkinahintojen välinen ero huomioon ottaen maksettava vientitukea.

145 Ottaen huomioon AKT/MMA-alkuperän kasautumista koskevasta säännöstä aiheutuvan välittömän vaaran siitä, että sokerintuonti yhteisöön lisääntyisi huomattavasti (ks. edellä 139 kohta), neuvosto on voinut MMA:iden ja yhteisön maatalouspolitiikan etujen välillä tasapainoiltuaan perustellusti rajoittaa tämän säännön soveltamista hillitäkseen MMA:ista peräisin olevan tuotteen, jolla on MMA-alkuperä vain oikeudellisen fiktion nojalla, tuontia.

146 Sen kantajan väitteen osalta, että yhteisön viemä sokerimäärä, josta maksetaan vientitukea, on WTO-sopimuksissa sallittua määrää pienempi, on todettava, ettei neuvosto tai yhteisöjen tuomioistuin ole katsonut, että muutetun MMA-päätöksen 108 b artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tullittoman tuonnin rajoittamista

voidaan perustella sillä, että yhteisö ei WTO-sopimusten perusteella enää voinut lisätä sellaista sokerin vientiä, josta maksetaan vientitukea.

147 On huomattava, että WTO-sopimuksissa, muun muassa "luettelossa CXL", rajoitetaan sellaista sokerin vientiä, josta maksetaan vientitukea. Näissä sopimuksissa ei kuitenkaan aseteta mitään velvollisuutta siihen, että sallittu vientituki myönnetään kokonaisuudessaan. WTO-sopimusten tarkoituksena on nimittäin vähentää asteittain sellaista vientiä, josta maksetaan vientitukea.

148 Ei siis voida ajatella, että neuvosto on loukannut suhteellisuusperiaatetta päättäessään vähentää sellaista sokerin tuontia, jolle myönnetään AKT/MMA-alkuperän kasautuminen, vaikka se lisävienti, jonka tämä tuonti olisi voinut aiheuttaa, olisi WTO-sopimuksissa vahvistettua ylärajaa pienempi.

149 Kantaja väittää lisäksi, että sellaisen sokerin tuonnin, jolle myönnetään AKT/MMA-alkuperän kasautuminen, lisääminen ei voi vaikuttaa yhteisön tuotantoon. Kantajan mukaan yhteisön tuotanto on viime vuosina aina ollut yhteisössä vahvistettuja tuotantokiintiöitä matalampi.

150 On kuitenkin huomattava, että kantaja on oikeudenkäynnin aikana korostanut yhteisön markkinoiden rakenteellista ylituotantoa. Istunnossa kantaja on lisäksi viitannut sokerialan yhteisen markkinajärjestelyn hallinnoinnista annettuun tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomukseen nro 20/2000 (EYVL 2001, C 50, s. 1), josta ilmenee, että tämä ylituotanto oli vuonna 1997 suuruudeltaan noin 2 miljoonaa tonnia. Näin ollen riippumatta siitä, oliko tuotantokiintiöt täytetty, on perusteltua katsoa, että yhteisön sokerimarkkinoille, joissa tarjonta oli kysyntää selvästi suurempi, olisi aiheutunut häiriöitä, jos sokerintuonti olisi

AKT/MMA— alkuperän kasautumista koskevan säännön soveltamisen johdosta lisääntynyt huomattavasti.

151 Siten on todettava, että neuvosto on voinut perustellusti katsoa, että sokerin yhteisen markkinajärjestelyn vakauden turvaamiseksi oli tarpeen vähentää sellaisen sokerin tuontia, jolle myönnetään AKT/MMA-alkuperän kasautuminen.

152 On vielä tutkittava, onko neuvosto loukannut suhteellisuusperiaatetta, kun se on rajoittanut AKT/MMA-alkuperän kasautumista koskevan säännön soveltamista 3 000 tonniin.

153 On kuitenkin todettava, että yhteisöjen tuomioistuin on asiassa Emesa antamassaan tuomiossa jo katsonut, että muutetun MMA-päätöksen 108 b artiklan 1 kohdassa määrättyä ylärajaa eli sellaisen sokerin tuonnin, jolle myönnetään AKT/MMA-alkuperän kasautuminen, rajoittamista 3 000 tonniin vuodessa ei voida pitää suhteellisuusperiaatteen vastaisena. Yhteisöjen tuomioistuin viittaa tältä osin antamansa tuomion 57 kohtaan ja erityisesti siihen, että "3 000 tonnin vuotuinen kiintiö ei ole MMA:ista peräisin olevan sokerin perinteisiä tuontimääriä pienempi, sillä nämä viimeksi mainitut eivät itse tuota tätä tuotetta", että teollisuus, johon riidanalaisella päätöksellä on vaikutusta, "pystyi lisäksi vain vähäisessä määrin vaikuttamaan [MMA:iden] kehitykseen" ja että "alkuperän kasautumista koskevan säännön rajoittamaton soveltaminen olisi merkinnyt vaaraa siitä, että AKT-valtioista peräisin olevat tuotteet olisi keinotekoisesti kierrätetty MMA:iden alueen kautta, jotta yhteisön markkinoille olisi voitu tuoda sokeria sellaisia määriä, jotka ylittivät ne määrät, joiden tulleitta tapahtuva pääsy näille markkinoille oli sopimusteitse taattu näille valtioille".

154 Kantaja moittii 9.10.2000 antamissaan kirjallisissa huomautuksissa asiassa Emesa annetun tuomion kyseistä kohtaa. Siltä osin kuin kantajan väitteet koskevat ainoastaan yhteisöjen tuomioistuimen arviointia sellaisista tosiseikoista, joita ei ole kiistetty, kantajan väitteet tutkitaan vain ylimääräisenä seikkana (ks. edellä 135 kohta).

155 Kantaja väittää, ettei MMA:ista peräisin olevan sokerin perinteistä tuontia ole olemassa. MMA:iden sokeriteollisuuden toiminta on alkanut AKT/MMA-alkuperän kasautumista koskevan säännön soveltamisen johdosta. Vuonna 1996 vienti oli suuruudeltaan alle 3 000 tonnia, sillä kyseessä olevat yritykset eivät vielä toimineet täysimääräisesti. Tämän 3 000 tonnin suuruisen kiintiön perusteleminen viittaamalla perinteiseen tuontiin, kuten yhteisöjen tuomioistuin on tehnyt asiassa Emesa antamansa tuomion 57 kohdassa, on näin ollen käsittämätöntä. Kantajan mukaan 3 000 tonnia on vähemmän kuin sen kuukausittainen tuotanto. Kantaja huomauttaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti on todennut asiassa Emesa Sugar vastaan komissio 30.4.1999 antamassaan, edellä 25 kohdassa mainitussa määräyksessä, että 15 000 tonnin suuruinen MMA-alkuperää olevan sokerin vuosittainen tuonti oli tarpeen kantajan toiminnan jatkumisen varmistamiseksi. Vaikka sellaisen sokerin tuontia, jolle myönnetään AKT/MMA-alkuperän kasautuminen, olisikin ollut välttämätöntä rajoittaa, neuvoston olisi kantajan mukaan pitänyt ottaa riidanalaisessa päätöksessä huomioon MMA:issa sijaitsevien sokerialan yritysten edut ja vahvistaa kiintiö sen suuruiseksi, että nämä yritykset saattoivat jäädä markkinoille. Kantaja viittaa tältä osin neuvoston lähestymistapaan muiden tuotteiden, muun muassa isoglukoosin ja insuliinin osalta.

156 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomauttaa aluksi, että kantaja myöntää, ettei MMA:issa ole sokerintuotantoa. Joka tapauksessa vaikka tällaista tuotantoa olisikin, riidanalainen päätös ei vaikuttaisi siihen lainkaan, sillä liitteessä II olevassa 2 artiklassa tarkoitetulla tavalla MMA:issa kokonaan tuotettuna tälle tuotannolle myönnettäisiin MMA-alkuperä.

157 MMA:issa "käsitellyn" sokerin osalta on huomattava, että MMA:issa tavallisten alkuperäsäännösten nojalla riittävästi käsiteltyä sokeria (ks. edellä 77 kohta) pidetään MMA-alkuperää olevana tuotteena, joka voidaan tuoda yhteisöön tullitta ilman mitään määrällisiä rajoituksia.

158 Lisätessään MMA-päätökseen 108 b artiklan 1 kohdan neuvosto ainoastaan vahvisti ylärajan sellaisen sokerin tuonnille, jolle myönnetään AKT/MMA-alku-

perän kasautuminen, eli kyse on AKT-valtioista peräisin olevasta sokerista, jota on käsitelty MMA:issa tavalla, joka tavallisesti olisi riittämätön MMA-alkuperän myöntämiseksi, mutta jolla oikeudellisen fiktion nojalla kuitenkin katsotaan olevan tämä alkuperä.

159 Neuvosto on vahvistanut muutetun MMA-päätöksen 108 b artiklan 1 kohdassa tarkoitetun ylärajan arviolta samansuuruiseksi kuin mitä sellaisen sokerin vienti, jolle myönnetään AKT/MMA-alkuperän kasautuminen, oli riidanalaisen päätöksen tekemishetkellä.

160 Kantaja nimittäin vahvistaa, että riidanalaisen päätöksen tekemistä edeltävänä vuonna yhteisöön vietiin 2 310 tonnia sellaista sokeria, jolle myönnetään AKT/MMA-alkuperän kasautuminen. Vuoden 1997 kuuden ensimmäisen kuukauden aikana tämä vienti oli kantajan mukaan suuruudeltaan 1 404,3 tonnia. Siten neuvosto ei ole toiminut kohtuuttomasti, kun se on vuonna 1997 rajoittanut AKT/MMA-alkuperän kasautumista koskevan säännön soveltamista 3 000 tonniin sokeria vuodessa.

161 Sen väitteen osalta, että yhteisön toimielinten olisi pitänyt ottaa huomioon, että MMA:iden sokeriteollisuuden toiminta oli vasta alkamassa, on todettava, että AKT/MMA-alkuperän kasautumista koskeva sääntö on ollut voimassa MMA-päätöksen tekemisestä eli vuodesta 1991 alkaen. Kantaja on perustettu vasta 6.2.1997, jolloin komissio oli jo ehdottanut neuvostolle AKT/MMA-alkuperän kasautumista koskevan säännön kumoamista sokerin osalta kokonaisuudessaan (ks. edellä 94 kohta).

162 Näin ollen mikäli kantajan toiminnan jatkuminen todellakin riippui AKT/MMA-alkuperän kasautumista koskevan säännön voimassapitämisestä, kuten se väit-

tää, tehtyjä investointeja on pidettävä aivan harkitsemattomina. AKT/MMA-alkuperän kasautumista koskeva sääntö on nimittäin poikkeuksellinen, ja sen kumoamista oli pohdittu jo ennen kantajana olevan yrityksen perustamista.

163 Istunnossa kantaja korostaa vielä sitä, että vuonna 1997 sokerintuonti oli suuruudeltaan vain 10 000 tonnia. Koska tämä määrä ei olisi aiheuttanut häiriöitä yhteisön sokerimarkkinoille, muutetun MMA-päätöksen 108 b artiklan 1 kohdassa tarkoitetun ylärajan asettaminen oli aivan kohtuutonta.

164 On kuitenkin huomattava, että kantaja itse arvelee, ottamatta edes huomioon muuta potentiaalista vientiä, että jollei riidanalaista päätöstä olisi tehty, sellaisen sokerin tuonti, jolle myönnetään AKT/MMA-alkuperän kasautuminen, olisi noussut 100 000—150 000 tonniin vuodessa (ks. edellä 137 kohta). Kuten on jo todettu, neuvosto on voinut perustellusti katsoa, että tällainen määrä aiheuttaisi häiriöitä yhteisön sokerimarkkinoille (ks. edellä 144 ja 145 kohta).

165 Lisäksi kantaja arvostelee yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Emesa antamansa tuomion 57 kohdassa esittämää toteamusta siitä, että "koska AKT-valtioista peräisin oleva tavara saa MMA:iden alueella vain vähän lisäarvoa, teollisuus, johon [riidanalaisella] päätöksellä — — on vaikutusta, pystyi vain vähäisessä määrin vaikuttamaan näiden viimeksi mainittujen kehitykseen".

166 Ei kuitenkaan voida perustellusti kiistää sitä, että toimenpiteillä, joiden perusteella tuotteelle myönnetään tavallisten alkuperäsäännösten nojalla MMA-alkuperä, vaikutetaan tuotteen olennaisiin ominaisuuksiin enemmän kuin niillä yksinkertaisilla toimenpiteillä, joiden perusteella AKT/MMA-alkuperän kasau-

tuminen myönnetään. Sitä paitsi näiden viimeksi mainittujen toimenpiteiden johdosta ei yleensä juurikaan synny työpaikkoja. On siis todettava, että se teollisuus, johon riidanalaisella päätöksellä on vaikutusta, pystyi painoarvonsa vuoksi vain vähäisessä määrin vaikuttamaan MMA:iden kehitykseen.

167 Kantaja huomauttaa lisäksi, että toisin kuin mitä yhteisöjen tuomioistuin toteaa asiassa Emesa antamansa tuomion 57 kohdassa, ei ole osoitettu, että AKT-valtioista peräisin olevia tuotteita olisi keinotekoisesti kierrätetty riidanalaisen päätöksen tekemishetkellä.

168 Kuten edellä 138 kohdassa on kuitenkin jo todettu, sokerin maailmanmarkkinahinnan ja yhteisön hinnan välisen huomattavan eron johdosta oli olemassa tosiasiallinen vaara siitä, että tällaista kierrättämistä tapahtui.

169 Lopuksi kantaja huomauttaa, että MMA:ista peräisin olevan sokerin tuontia kohdellaan epäedullisemmin kuin AKT-valtioista tai kolmansista maista peräisin olevaa tuontia. Kantaja korostaa, että AKT-valtioista ja kolmansista maista peräisin olevan sokerin etuuskohteluun oikeutettu tuonti on suuruudeltaan 1,7 miljoonaa tonnia. EMOTR tukee tätä tuontia 0,8 miljardilla eurolla vuosittain. Tämä määrä ylittää MMA:ista peräisin olevan sokerin vientituen mahdolliset kustannukset selvästi. Kantaja painottaa vielä, että MMA:t ovat hierarkkisesti niiden maiden kärjessä, joiden kanssa Euroopan unionilla on etuuskohteluun perustuvia suhteita. MMA:ista peräisin oleville tuotteille pitäisikin siis antaa etuuskohteluun oikeutettu asema.

170 Tämän väittämän perusta on virheellinen. MMA-alkuperää olevat tuotteet on nimittäin vapautettu ja vapautetaan edelleen kaikista tulleista. Neuvosto on rajoittanut AKT/MMA-alkuperän kasautumista koskevan säännön, jonka nojalla AKT-alkuperää todellisuudessa oleville tuotteille myönnetään oikeudellisen fiktion nojalla MMA-alkuperä, soveltamista sokerin osalta 3 000 tonniin.

171 Kaiken edellä esitetyn perusteella myös suhteellisuusperiaatteen loukkaamista koskeva kanneperuste on hylättävä.

172 Koska kumoamisperusteita tutkittaessa ei ole osoittautunut, että sellaista oikeusnormia, jolla annetaan oikeuksia yksityisille, olisi rikottu, ja ilman, että olisi tarpeen tutkia kahta muuta sopimussuhteen ulkopuolisen yhteisön vastuun syntymiseksi välttämätöntä edellytystä, on todettava, että vahingonkorvausvaatimuksia ei voida hyväksyä.

173 Näin ollen kanne on hylättävä kokonaisuudessaan.

Oikeudenkäyntikulut

174 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantaja on hävinnyt asian ja neuvosto on vaatinut oikeudenkäyntikulujensa korvaamista, kantaja on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut, mukaan lukien välitoimimenettelystä aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

175 Työjärjestyksen 87 artiklan 4 kohdan mukaan komissio, Espanjan kuningaskunta ja Ranskan tasavalta, jotka ovat osallistuneet oikeudenkäyntiin tukeakseen neuvoston vaatimuksia, vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) **Kanne hylätään.**

2) **Kantaja vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja se velvoitetaan korvaamaan neuvoston oikeudenkäyntikulut, mukaan lukien välitoimimenettelystä aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.**

3) **Väliintulijat vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.**

Azizi Lenaerts Jaeger

Julistettiin Luxemburgissa 6 päivänä joulukuuta 2001.

H. Jung

kirjaaja

M. Jaeger

jaoston puheenjohtaja